Poštarina plaćena u gotovu

Ciena 2 Kune

USTAŠA

VIJESNIK HRVATSKOG USTAŠKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA

GOD. XII. ZAGREB, 4. LISTOPADA 1942. BROJ 40.

HRVATSKI REVOLUCIONARAC EUGEN KVATERNIK

USTAŠKE POSTROJBE POLAZE NA POSTAVE

Snimio: Rajterić

U GLAVNOM USTAŠKOM STANU

USTAŠA

VIJESNIK HRVATSKOG USTAŠKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA

GOD. XII. ZAGREB, 4. LISTOPADA 1942. BROJ 40.

Rakovički ustaša i mučenik

Već teče osmo desetljeće od rakovičkog ustanka, od onih dana, kad je u sumraku i očaju našeg nagodbenjačkog razdoblja planula iskra ustaštva u Rakovici, da zabljesne i raskrinka svu stvarnost našeg položaja, i kad je u krvi prvoboraca ugasnuo revolucionarni plamen buntovnika. Ustaštvo je buknulo rođenjem nacionalizma, kad je Starčević postavljao temelje novog shvaćanja i naziranja, a Kvaternik mu je udahnuo svoj veliki buntovnički duh, i utisnuo krvavi pečat ostvarenja u Rakovici, koja će postati savjet novog roda i nove Hrvatske: u ovom ćeš znaku pobiediti.

Osmo desetljeće teče od rakovičkog ustanka, dogođaji tonu u bliedoći prošlosti, ali dodir Rakovice je uviek svjež i nov, Rakovica je program, koji je vječan, kao i dogme Starčevićeve nauke, a lik je rakovičkog buntovnika dobri duh hrvatskog nacionalizma i sveti žrec novog ustaškog pokoljenja.

Na popraštu naše oslobodilačke borbe i stvaranja hrvatskog političkog naziranja, Kvaternik je uz Starčevića najjači stup naše krvne i duhovne snage, div borbenosti i apostol revolucionarstva, najjači predstavnik vjekovne hrvatske buntovnosti i mučeničtva. Pa ipak, godine i pokoljenja nanosili su mu najveću nepravdu nerazumievanja, Mesija je osim svojih apostola dobio i političke ucienjivače, a nema možda u našoj poviesti lika, koji je tako razapet između dva kontrasta, prokletstva i blagoslova, obožavanja i osude, mesijanstva i nerazumievanja. Velike političke poteze shvaćaju samo veliki i jaki, Kvaternik je poput Staroga bio previše visoko nad razinom ondašnjih hrvatskih političara, čiji su skrajnji vidokrug predstavljali Beč i Pešta. Sredina je vezana uz nagodbenjačku uskogrudnost sitničavosti, a Kvaternik je davao širinu pogleda i duha, shvativši, da je nepremostivi jaz između hrvatske politike i hrvatske stvarnosti, i da taj jaz može premostiti samo buntovnički podhvat rakovičkog značenja. Njegova je politika jednostavna i stvarna, i možda nije odgovarala časovitom stjecaju prilika i sudbine, ali je bila jasna i vječna: samo ustankom se može doći do slobode. Ta je dogma zasvjedočena u Rakovici i opravdana u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. Kvaternikov put je bio najstvarniji izraz naših težnja i potreba, pa ipak je proglašen fanatikom i zanesenjakom, možda zato (čudna sudbina), što je u svojem programu imao tako mnogo stvarnosti, koje upravo ondašnja hrvatska sredina nije imala. Okrstiše ga čak i luđakom, osudivši njegov životni put i mučenički završetak, ali je poviest nepobitno dokazala, da osuđivati Rakovicu znači luđački osuditi snagu hrvatskog nacionalizma.

Kvaternikova veličina nije odgovarala probitcima naših jadnih političara, i zato je njegov lik dugo bliedio u sjećanju naših pokoljenja, makar je, kako kaže Nehajev, »Kvaternikovo završno djelo ostalo u hrvatskom političkom razvoju trajna opomena; ovaj je mrtvac tražio, pored prisilne šutnje živih, glasnije od svih slobodu, jednakost i pravdu, i njegova »narodna vlada«, makar nije trajala ni osam dana, bila je istina nakratko, ali ipak u zbilji ostvareni san hrvatske množine. Lativši se skrajnjeg sredstva, i to u ličkom kraju, gdje je buna bila više nego zločin, gdje se je napadaj na cara smatrao blasfemijom, Kvaternik je zgusnuo istinu na malom prostoru i u nedugi trenutak, ali ipak zgusnuo čitavo ogromno nezadovoljstvo naroda. Pogotovo u tminu općeg gramženja za vlašću, koje će doskora nastupiti iza godine 1871., trak iz Rakovice prodire kao novozavjetno svietlo.«

Novi ustaški rod, odgojen u duhu rakovičkog primjera, shvatio je apostolstvo prvog ustaškog mučenika, dobivši u njemu uzor, koji je bio jači od svih programa i sudbina. Dok je Starčević dao misao, Kvaternik je dao putokaz, da jedan i drugi dobiju u Poglavniku svojeg ostvaritelja.

Eugen Kvaternik je u Rakovici utro puteve ustaške borbe, svojom krvlju je zadahnuo novo pokoljenje i zauviek usadio u srca kult ustaštva i Nezavisne Države Hrvatske.

Rakovica je izvor ustaštva, ustaštvo je temelj hrvatske države, a Kvaternik je začetnik ustaške misli i ustaške revolucije.

Ustaštvo i Rakovica

Ideja ustaštva postaje stvarnost

Od prvog do drugog ustaškog ustanka, od jesenskih dana 1871. do travanjskog posliepodneva 1941. proteklo je sedam desetljeća, čitavi jedan poviestni odsjek uvalio se u taj razmak, ali veza prvog i drugog revolucionarnog podhvata ostala je nerazkinuta, blizina je bila tako velika, kao da između njih ne stoji toliki vremenski razmak, već neposredni dodir ljudi i vremena. Dva su ustanka proiztekla iz istog mentaliteta i iste duhovne baštine Staroga, vođene nazorima istih pobornika i revolucionaraca, jer iz Starčevićevih dogmi mogao se razviti samo jedan zaključak, a to je bio put u Rakovicu i put na Velebit i u revoluciju prevratničkih razmjera. Dva ustanka imadu iste temelje i ciljeve, izbačeni su iz dvije različite sredine, ali sve je ostalo isto, i krv, i duh, i revolucionarstvo i onaj čisti hrvatski nacionalizam, kojeg mogu dati samo revolucije i revolucionarci.

U času, kad je Rakovica postala krvavo stratište buntovnika, u nacionalističkom rječniku, prestala je biti zemljopisni pojam, već je postala znamen oslobođenja i znamen pregnuća, kojeg će hrvatstvo jednoga dana opet morati postići, da izkupi ono, što je naviestio Starčević i što je žrtvovano u Rakovici. Rakovica je postala nacionalistički pojam i gotov program, ona je značila i govorila više nego sva politička naviestanja, krv revolucionaraca postala je baklja novog pokoljenja, koje ju je ponielo u nova vremena i u novu revoluciju. Listopadski događaj u malom ličkom selu obavijen je mistikom poklonika, i dok je tako reći još bila svježa krv onih, koji padoše kao prvoborci revolucije, Rakovica je postala kult novonacionalističkog shvaćanja, Kvaternik je uzdignut do heroja, žreca nove revolucije i odgojitelja novih naraštaja. Kult revolucije, nikao iz krvi njezinog začetnika, bio je ona veza, koja je vezala prvi i drugi ustaški ustanak, to je bila veza, koja je rušila desetljeća i poviestni razmak i stvorila jedinstveni kult i izpoviedanje ustaške revolucije. Sedam desetljeća dieli dva ustanka, i tih sedam desetljeća je razdoblje razvitka rakovičkog kulta, kulta revolucije i Nezavisne Države Hrvatske. U takovoj su sredini Rakovica i Kvaternik bili barjaci ustaštva, jer slaviti Rakovicu i Kvaternika, značilo je slaviti ustaštvo i vjerovati u Nezavisnu Državu Hrvatsku.

To je ona duboka i krvna veza Rakovice i ustaštva, to je ona karika, koja seže tamo negdje do Gvozda i spaja Gubčev i Zrinsko-Frankopanski podhvat s Rakovicom i dalje s Velebitom i ustaškom revolucijom, to je onaj lanac mučeničtva i državotvornosti, koja je utkana u tkivo i krv hrvatstva i koja mu je svojstvena kao njegov jezik, osjećaj i sviest.

Rakovica je bila popunjenje Starčevićevog programa, program jednoga i drugoga bio je cjelina, kakove nema u hrvatskoj poviesti i koja je zbog svojeg političkog savršenstva bila jednako moderna i pred jedno stoljeće i danas. Starčević je dao misao, Kvaternik je pokazao put, prvi je izrekao dogmu, a drugi joj je utisnuo plameni pečat revolucije, prvi je dao misao državnosti, drugi se bacio na njezino ostvarenje, prvi je pokazao ideal hrvatstva, hrvatsku državu, a drugi je dao ustaštvo, kao jedini način njezinog ostvarenja, prvi je, slikovito rečeno, dao teoriju, a drugi praksu. Ta cjelina programa bila je tako sudbonosna za razvoj hrvatske oslobodilačke borbe, da je ostala ista i nepromienjena u svim desetljećima naše kasnije borbe, jer misao hrvatske državnosti bila je, i morala je biti, uviek ista i nepromienjena. Nije slučajno, da su kult Rakovice stvorili upravo Starčevićevi sljedbenici. To je dokaz glasniji od sviju, da se hrvatsku državu moglo i moralo tražiti samo preko Rakovice, a spojiti Starčevićev i Kvaternikov program, stvarati hrvatsku državu revolucijom značilo je postići ono, što su zamišljali jedan i drugi: Nezavisnu Državu Hrvatsku. U tom spajanju leži bit, temelj, osnovica i snaga ustaškog programa. To spajanje davalo je snagu, koja je bila vječna i neslomiva. I ustaški pokret upravo naglašuje povezanost tih naših osnovnih pojmova, misao hrvatske države spaja s idealom ustaške revolucije i stvara drugi ustaški ustanak, sedam desetljeća nakon Rakovice polazi u novu Rakovicu i stvara ustašku Hrvatsku, koja je morala biti ustaška upravo zato, jer se do nje moglo doći samo ustankom.

Il nekoliko

Svaki čovjek ima naročito područje rada i zanimanja. Netko se na primjer bavi filozofijom, drugi opet »švercom« itd.

Kod nas se neki ljudi osobito bave prirodopisom proučavajući gmazove, kameleone i slična božja stvorenja.

I dogodi se čudo. Od marljivog proučavanja kameleona poprimiše i oni kameleonske osebine.

Pa šta ima u tome lošeg. Ništa, ama baš ništa, samo imade prirodoslovaca, koji dobro raspoznavaju i takove kameleonske boje.

*

Svi vi znate što je to »šlager« (to nema doduše nikakove veze s kavom i »šlagom«, jer ovo spada u poviest). Možda čak i pjevušite ili »fićukate« koji liepi »šlager«.

A znate li što pjevaju neki ljudi? Odmetnici s Kozare: »Alaj naše za kratko bijaše«...

Protekcionaši: »Što je bilo više bit ne može«...

Šverceri: »Sve ima kraj«... (Ova se liepa pjesma pjeva u logoru).

Slavoserbi: »Zbogom ostaj sviete pusti«...

Svatko guli svoju kozu...

*

Ima ljudi, koji su strahovito zaposleni. Od jutra do mraka proučavaju po kavanama sve točke atlantske karte, postave čungkinških četa u Kini, brojčano stanje Rusa, znadu, kad će svršiti rat itd.

Kako čujemo sada se izrađuju osnove da se te marljive i pametne političare prebaci u logor, da budu tamo »instruktori« onih, manje »vidovitih« političkih istomišljenika i prijatelja.

*

Vlast nalaže da se ne slušaju neprijateljske krugovalne postaje.

A zašto, na primjer, ti bratane ne bi slušao London. Pa oni uviek daju svima toliko »garancija«.

Možda i tebi dadu kakovu »garanciju«, da ne ćeš u logor?

Doduše nemoj zaboraviti, da je svatko propao tko je imao njihove garancije.

*

Onaj tamo »koketira« s odmetnicima, ali još uviek, kako bih rekao, nije na čistu.

redaka. . .

Naime gleda »situaciju« i svoju kožu, i nije tobože na čistu, da li se ti »partizani« uistinu bore za »slobodu naroda«.

Točno! Oni se bore za »slobodu naroda«. Pođi na primjer na Kozaru pa ćeš vidjeti kako su siromašne seljake »oslobodili« žita, jedine kravice, posljednje grudice soli, itd.

*

Čovjek se priučio na poslovice i nekako ih lako pamti.

Neki bi morali zapamtati ovu poslovicu:

»Bog ne plaća svake subote, ali ustaša može i svakog dana« . . .

Mi se razumijemo!

*

Ljudi uviek za nečim teže. To je opće poznata stvar.

Tako jedan teži za nebom, drugi za »nulericom«, a neki za tako zvanim »položajem«.

Da, za Boga, ti ne kane poći u borbu, pomislili bi smo u prvi mah, kad čujemo da teže za »položajem«. Što je dakle za te »odabranike« položaj?

— Pun trbuh . . .

— Mnogo novaca . . .

— Malo rada . . .

— To je tako zvani »položaj« . . .

Pođite dakle na »položaje«, ali ne na postave — — Napried hrabri! ! !

*

Kako je teško slušati ljude, koji nariču i kupaju se u suzama. Bio je recimo neki »čovjek od položaja« i nastojao je na sve moguće načine taj položaj učvrstiti.

Odmah se je zabarikadirao sa državnim pokućtvom, uljepšao je »krutu zbilju« mekim ćilimima, pošao je na imanje »darovano« za zasluge i ukratko — čuvao je položaj.

Ali (ah taj prokleti »ali«) došli su ljudi sa postava i maknuli ljude sa »položaja«. Nastala je dernjava, potekle su suze, prolomio se lelek.

Milost, braćo, mi smo čuvali državno dobro, ne kažnjavajte nas za zlo, imajte osjećaj pravednosti!

Iza toga sliedi kratko i isprekidano jecanje, zaklinjanje, predbacivanje i — Jasenovac.

Tamo vlada mir.

Prva i druga ustaška revolucija

Ustaška žrtva i ustaška pobjeda

Hrvatima je vladala spoznaja i uvjerenje, da će do vlastite slobode doći samo borbom i revolucijom. Oni su znali, da se sloboda ne dobiva kao dar nego se stiče krvlju i borbom i onaj, koji će imati više smisla za somozataju i samopriegor, taj će je prvi polučiti, drugim rječima samo onaj narod, koji će biti sviestan borbe, biti će vriedan pobjede, koji će biti sviestan žrtava, biti će dostojan slobode.

Hrvati su osjetili dugogodišnjim poviestnim izkušenjem, da se s neprijateljem ne može objašnjavati kao s ostalim ljudima, jer neprijatelj ne gleda u neprijatelju čovjeka sa svim ljudskim osebinama, nego svog protivnika, kojeg nastoji na bilo koji način uništiti ili onesposobiti za život, rad i borbu. Hrvati kao kulturni narod nastojali su i pokušali više puta na liep i prijateljski način steći svoje općeljudske i međunarodne pravice, oni su nastojali izgubljenu slobodu steći na ljudski i kulturan način, ali kada to nije išlo i kad su se ti pokušaji uviek gušili u zlim posljedicama po vlastiti narod, tada su Hrvati prihvatili borbu, prihvatili su silu i sa odporom i snagom svojih mišica pošli su putem ustanka i revolucije k slobodi, za koju su bili sviestni da će je jednoga dana postići, a na koju su kao i sav sviet imali pravo.

Prvi snažni rad na putu revolucije, prvo veliko djelo na polju oslobođenja bio je rakovički ustanak. Kvaternik sa ustašama na čelu pošao je sigurnim putevima ustanka k slobodi, pošao je zdravo rasuđujući uvjeren, da se sila silom lomi, sviestan da nije osamljen i napušten, nego da s njime suosjeća, radi i misli cieli hrvatski narod. Doduše izjalovio se je taj prvi pokušaj i naoko izgleda da je bio uzaludan, u prvi mah nam se čini, da je samo bio koban po hrvatski narod, da su iza njega ostale samo žrtve i tužna uspomena, jer tko pođe u bit Rakovice, tko se malo uživi u duh Kvaternikove revolucije, taj će osjetiti, kako su listopadski dani Kvaternikovog revolucionarnog ustanka bili navještenje novog velikog doba, taj će osjetiti, da je to bilo navještenje velikih događaja, koji će usliediti 10. travnja 1941.

Primjer, put Eugena Prvog, ostao je snažan i vječan u dušama Hrvata i koliko je god nastojao neprijatelj sviest ustanka i revolucije potisnuti, prikazati je Hrvatima kao tuđinsku narinutu misao, Hrvati se niesu odrekli Kvaternikove Rakovice, a s time borbe i revolucije, nego su u svim zgodama i svim vremenima čuvali svježu i snažnu uspomenu na događaje sedamdeset i prve godine, kao na vremena častne i dostojne borbe hrvatskog imena. Prva ustaška revolucija s Eugenom Kvaternikom nije doniela hrvatskom narodu slobodu, ali žrtve doprinesene u toj borbi niesu bile uzaludne, borba vođena za najsvetija prava jednoga naroda postala je svojina narodne duše; i isto tako, kao što se narod nije mogao odreći težnje za slobodom, nije se mogao odreći ni borbe da tu slobodu steče.

I stoga snaga prve ustaške revolucije leži u tome, što je, iako ne uspjevši polučiti slobodu, dala cielom hrvatskom narodu putokaz, kojim mora ići u svojoj oslobodilačkoj borbi. Revolucija i ustanak postali su svojina hrvatske narodne duše, i ta osnovna ideja na putu slobode nije bila dana izvana, nije bila narinuta, nego je nikla na hrvatskom tlu i u hrvatskoj duši.

Nakon neuspjeha rakovičke bune, hrvatski narod nije mirovao. Iako prezren, zapušten i varan nije prestao vjerovati u svoju vlastitost, u svoje narodne snage, nije se prestajao nadati u dane slobode i nezavisnosti, koji će jednoga dana doći stazama, poškropljenim krvlju rakovičkih revolucionaraca.

Poglavnik kao osnivač Ustaškog pokreta poveo je hrvatski narod putem Rakovice, on je nastavio borbom Eugena Kvaternika, on je prosliedio ondje, gdje je Kvaternik stao, pošao je odonud, dokle su došli prvi revolucionarci i vođen vjerom i snagom stoljeća doveo je hrvatstvo u luku smirenja, slobode i nezavisnosti. I zato, tko bi htio razabrati prapočetke ustaštva, tko bi htio osjetiti vječnost i vezu ustaške revolucije sa stoljetnim generacijama unazad, taj bi morao priznati, da je prva manifestacija ustaštva i ustaške misli bila u Rakovici, taj bi morao priznati, da je Kvaternikova buna bila preteča ustaštva i samo stoga, što je i Rakovica i ustaštvo plod hrvatske narodne duše, ustaštvo je polučilo slobodu.

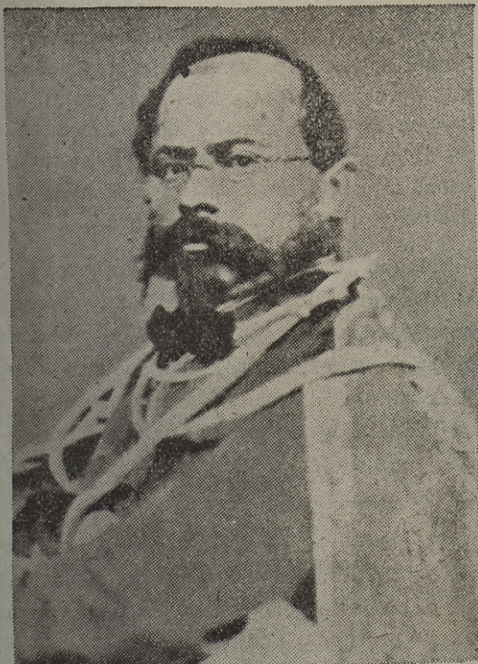
Prva ustaška revolucija nije s uspjehom završila svoju borbu, ona je žrtvovala, a druga je ojačana žrtvama nastavila borbu i doniela slobodu. Povezani idejom revolucije stečena sloboda i Rakovica postaju jedno, postaju Ustaški pokret, koji je prosliedivši putevima Eugena Prvog, stekao ono, za što je on pao.

Životni put revolucionarca Eugena Kvaternika

1.825. — 1.871.

Sudbina revolucionarnih prvoboraca razapeta je između one nadljudske težnje za ostvarenjem buntovnih zamisli, i prigušene tragike, koja ih prati na životnim putevima, plamen misli proždire živote i veliki apostoli sagorjevaju kao žrtve paljenice za ideal, koji postaje znamen njihovim sljedbenicima.

Na tom veličanstvu tragike razapet je život najvećeg hrvatskog revolucionarca Eugena Kvaternika, najnemirnijeg buntovnika, što ga je Hrvatska ikada imala. Njegov nemirni životni put sadrži svu tragiku hrvatskog života i čovjeka.

Eugen Kvaternik

Eugen Kvaternik rođen je u Zagrebu godine 1825., njegova mladost pada u vrieme zanosnih ilirskih dana, kad se u Zagrebu stvara ona tipična građanska sredina, koja će odigrati onako značajnu i sudbonosnu ulogu u kasnijem političkom životu Hrvatske. Za vrieme gimnazijskih nauka, Kvaternik se susreće s Antunom Starčevićem, od kojeg je nešto mlađi po godinama i gimnazijskim razredima. Taj susret će biti sudbonosan za razvoj jednoga i drugoga, oni ostaju nerazdruživi prijatelji za čitavi život, predstavljajući cjelinu pravaškog političkog naziranja.

Nakon svršenih gimnazijskih nauka Kvaternik odabira pravnički studij i u najtežim godinama apsolutizma postaje odvjetnik. On je osjetljiviji od Starčevića i jače reagira na sve nepravde onog vremena, apsolutizam djeluje na njega razdražljivo, a osobito, kad pod pritiskom režima ostaje tako reći bez kruha. Ta ga nepravda strahovito pogađa, i Kvaternik odabire najradikalniji izlaz: put u emigraciju. Sudbonosna odluka u nemirnim vremenima nakon 1848. I u siečnju godine 1858. Kvaternik odlazi u emigraciju i to u Rusiju. U Hrvatskoj je još svježe sjećanje na Gajeva putovanja i on vjeruje, da će tamo naći najviše pomoći i antiaustrijskog duha, tim više, što se već moglo nazrievati obrise političkog razvoja u odnosu između Rusije i Austrije. Iste godine dolazi u Petrograd te uspjeva doći u dodir s vodećim ljudima carske politike, ali već na prvom koraku nailazi na nerazumjevanje, koje ga u početku strahovito zapanjuje, ali tek kasnije uviđa pravu širinu jaza, koji se provalio između njegovih nacionalističkih zahtjeva i pravaca ruske imperijalističke politike. Sa službene strane dobiva mnogo rieči, ali vrlo malo iskrene podpore i nakon dužeg kolebanja ostavlja Rusiju i odlazi u Italiju, koja će u onim lombardijskim ratovima do ujedinjenja biti stjecište svih austrijskih emigranata. Tamo se najjače osjeća strujenje svih europskih političkih potresa i revolucija.

Kvaternik dolazi u Italiju godine 1853. i s dobrim preporukama prodire do samog Cavoura. Već tada je solferinski udarac skoro gotova stvar i Kvaternik je primljen više nego dobro. Oduševljen je tim prvim nastupom, objavljuje u talijanskom novinstvu čitavi niz političkih članaka o Hrvatima i njihovim zahtjevima i u isto vrieme šalje proglase na naše graničarske pukovnije u Lombardiji, da odustanu od borbe.

U grozničavom radu vrieme prolazi brzo i tada dolazi solferinski poraz. U Turinu je oduševljenje na vrhuncu i tada Kvaternik ponovno dolazi Cavouri u nadi da će iz tog austrijskog poraza izbiti nešto i za Hrvatsku. Međutim sada je primljen mnogo hladnije i spretni ga Cavour spretno upućuje u Pariz gdje se upravo održavaju mirovni pregovori dajući mu do znanja, da bi tamo mogao nešto isposlovati za svoju stvar.

Kvaternik doista odlazi u Pariz, ali tamo dolazi nepoznat i teško se probija. Međutim ga sklopljeni mir gorko razočara i on zajedno s drugim emigrantima osjeća, da su im razbijene mnoge iluzije. Ta zajednička nesreća ujedinjuje sve austrijske emigrante, koji jače ujedinjuju svoje redove i nastoje pridobiti Napoleona III. za svoje planove. U Parizu je još svježi trag Solferina, emigranti se približuju Napoleonu, ali je on vrlo oprezan u tim stvarima. Tako i Kvaternik dolazi u dodir s princom Jerome-om Napoleonom nastojeći preko njega prodrieti do cara, ali časoviti uspjeh nije u stvari značio ništa. Napoleonidi se niesu htjeli upuštati u pustolovine, prema njihovom shvaćanju. Politika je išla novim putevima. Francusko-talijanski savez bit će naskoro zamienjen taliansko-pruskim, a dva cara nastoje naći zajedničke političke puteve.

Grob Ante Starčevića

Tako Kvaternik ostaje opet napušten.

Položaj je ovog puta za njega gotovo očajan. Razočarao se već u Rusiji, Carouzu i Napoleonu, i gotovo je izgubio nadu u vlastiti uspjeh.

Tada nastaje pokret u Hrvatskoj.

Apsolutistički sustav konačno je oboren, Hrvatska se vraća svojem ustavnom životu. Kvaternik se nada,

da će tada nastupiti nove prilike u kojima može težište borbe prenieti iz emigracije u domovinu, i on se u studenom godine 1860. vraća natrag u domovinu. Sliedeće godine 1861. sastaje se hrvatski sabor u kojeg dolazi i Kvaternik kao zastupnik.

Rad saborskog zasjedanja godine 1861. znači temelj pravaške stranke, koju stvaraju Starčević i Kvaternik. Sve nade Beča razbijaju se na složnom odporu tog sabora, i zato je on skoro i raspušten zbog svoje tvrdokornosti. Već tada se jasno vidi, da da su Stari i Kvaternik stupovi oporzicije i zato se nastoji onemogućiti svaki njihov rad. Kvaternik je optužen zbog jednog političkog spisa i osuđen.

Ali tada iskrsava nešto neočekivano. Dok je Kvaterniik boravio u Rusiji uzeo je rusko državljanstvo, i sada je zbog toga dobio izgon iz Hrvatske. Strahoviti udarac težko ga se dojmio i on satrven opet odlazi u Pariz gdje ulazi u krug emigranata među kojima su prilike sve teže. Svi počinju gubiti nadu u Francusku, koja se približava Austriji, i zato se emigranti opet obraćaju na Italiju, gdje se predosjeća novi rat s Austrijom.

Epitaf bez trofeja

Tu leži div,
Naš stid i sram,
Što bješe kriv,
Jer bješe sam.

Taj soko siv,
Svog doma plam,
I sad je živ
I V o d a nam.

U jarku trune, poput crkle strvi
On, što nekim bješe Eugen Prvi,
Kraljevine i Slobode naše.

A kraj njega cvili ljuta rana,
Buntovnička, zla, neoplakana,
Na surci Bacha, daka
grabanciaša.

A. G. Matoš.

U Italiji Kvaternik započinje novim ustrajnim radom i nailazi na prilično razumievanje, jer su prilike i opet povoljne: predosjeća se novi rat s Austrijom. Kvaternik stoji u užoj vezi s domovinom, i nastoji ustrojiti posebnu emigrantsku legiju, koja će u prikladnom času upasti u Hrvatsku. Ali prilike su odviše teške i misao o osnivanju legije propada, jer baš tada Francuska i Italija sklapaju sporazum, prema kojem ni jedna strana ne će podpomagati bilo koju antiaustrijsku djelatnost. To je bio izravni udarac emigrantima, među kojima zavlada novi očaj.

Tako je Kvaternik i opet napušten.

Međutim se u Hrvatskoj ponovno otvara sabor i Kvaternik vjeruje i nada se, da bi mogao uspjeti kao i godine 1861. i vraća se u domovinu. Međutim ovog puta Beč je požurivao nagodbu i nikako nije želio imati u blizini tog emigranta i on je za kratko vrieme opet istjeran iz Hrvatske.

Ponovni izgon iz vlastite domovine još ga se jače kosnuo. Ogorčen je krenuo u treće progonstvo, da opet započne revolucionarnim radom. Krenuo je ovog puta u Italiju, jer naslućuje, da je novi sukob neizbježiv, i u jeku ratnih priprema on započinje svoju novu djelatnost, u kojoj ga je zatekao i rat, ali u sukobu između Austrije i Italije dolazi do novih momenata, Kvaternik je gotovo razočaran i nakon svršetka rata on tek životari između nade i očaja. Prilike su teške, vrlo teške i Kvaternik osjeća, da je osamljeniji nego ikada. Držala ga je samo jaka revolucionarna vjera.

Prilike u domovini naglo se razvijaju. Austro-pruski rat donosi prvu nagodbu, a zatim drugu, Kvaternik iskorišćuje pomilovanje i nakon desetgodišnjeg lutanja vraća se u domovinu godine 1868.

Njegov dolazak u domovinu pada u jedno od najtežih dana hrvatske politike, kad je nagodba ubacila mnogo očaja u hrvatske redove. Ali u tom mraku krug oko Starčevića biva najširi, razvoj događaja dao mu je pravo i sada pravaštvo zauzimlje velike razmjere među mlađima. U taj krug mladih ulazi i Kvaternik nakon svojeg povratka u domovinu, ulazi u uredničtvo »Hervatske« i odgaja novo pravaško pokoljenje. Njegovo jakobinstvo odgovara mlađim elementima, koji oštrije prosuđuju položaj u onim godinama, kad mržnja protiv bečke politike biva sve jača.

Nemirni Kvaternikov duh ne miruje ni u Hrvatskoj. Planove revolucije on nije napustio, već čeka pogodan čas, da ih ostvari. Položaj je zategnutiji i tada, u jeseni godine 1871. dolazi do gibanja u Krajini. Zbog novih upravnih mjera dolazi do pobune među pučanstvom. Kvaternik se nada, da je došao čas njegovog rada.

S nekoliko istomišljenika odlazi u Rakovicu i diže rakovički ustanak,

čvrsto uvjeren, da je blizu čas ostvarenja države Hrvatske, za čime je čeznuo u progonstvu i revolucionarnom radu.

Činilo mu se, da je sada najpovoljniji čas za to.

I tada je pošao u Rakovicu.

I više se nikada nije vratio.

A Rakovica je postala zavjet i znamen novog ustaškog pokoljenja.

»Više vrijede deset ustaša, koji su priviknuti stegi, koji su ideološki izgrađeni i koji su disciplinirani ustaše, nego li hiljadu neorganiziranih, ideološki neizgrađenih i neizobraženih ljudi iz gomile.«

POGLAVNIK

Krvavo mučeništvo u Rakovici

Borba, vjera i žrtva Rakovičkih ustaša

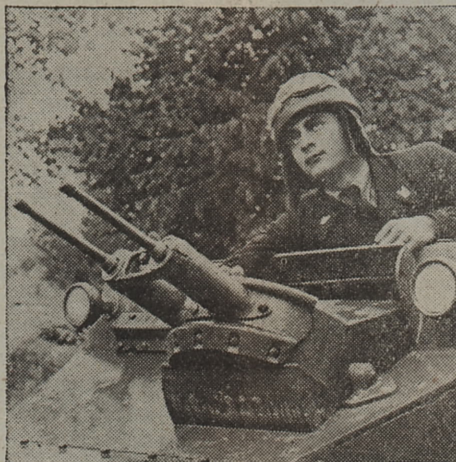
»Prelazeći na događaje u Rakovici, tamo su u ponedeljak dne 9. u 7. sati ujutro zasužnjeni oficiri smješteni u dvoja kola i pod stražom išli iza Kvaternikovih i Bachovih kola na glavnoj cesti u Plaški, dok je ustaška četa, koja je mogla biti jaka 400 ljudi, nakon vojničkog proziva, ranžiranja i podjele udarila kraćim putem prema Ljupči, po neravnom i brežuljkastom predjelu na putu prema Plaškom. Milju i pol od Rakovice kod mjesta Močila bio je odmor i nešto su jeli. Trgovac Ritz bio je od Rakijaša i Čuića uhvaćen, doveden pred Kvaternika, a zatim opet pušten, i doskora je nastavljen marš. Nakon po sata ponovno se zaustave kod stražarnice Ljupča na jednom izvoru; tu se pojavi četa od tridesetak ljudi, što graničara što vojnika, i pridruži se ustašama. Poštanska straža od 4 vojnika bude razoružana i zasužnjena. Na tom mjestu odmaranja pokaže Rakijaš uhapšenim oficirima pet izabranih bukava, za koje da će biti svezani i ustrieljeni, ali nije to niti pokušano. Nakon trosatnog marša prenoćiše kod oficirske stanice Plavča draga, i odatle pošalju krčmara u Plaški po hranu.

U Plaškom je međutim natporučnik Prpić kao interimni komandant kompanije dobio u 8. sati navečer obaviest o ustanku od oficira zamjenika Stjepana Čučkovića iz katastarskog odjela, i odmah je to pismeno prijavio regimenti. Komandant regimente oberst Kukulj dobije tu viest u 1. sat u noći i odredi da sve kompanije stupe pod oružje. Plaškoj kompaniji bude naloženo, da se najprije skoncentrira odostrag prema Ogulinu s ostalim kompanijama, za svaku eventualnost, koja bi mogla nastati radi izloženog položaja kompanije. Nakon tih dispozicija budu Ogulinci dne 10. stavljeni u kretanje s jednim bataljonom u pravcu preko Primišlja, a s drugim bataljonom preko Plaškoga prema Rakovici, dok su ih ostali imali sliediti kao rezerva. I u Primišlju je kapetan Bradijašević, komandant istoimene kompanije, koja sjeverozapadno graniči s rakovičkom, dobio pravovremeno od nadporučnika Raubacha i katastarskog poručnika Vračara izvještaj o ustanku, kako bi mogao spriečiti proširenje ustanka u svojoj kompaniji i poslati u 8 i pol sati navečer prijavu komandi regimente.

Po tim odredbama bile su zatim poduzete obsežne mjere protiv razširivanja ustanka u zapadnom pravcu prema unutrašnjosti ogulinske regimente, i ustaško je okružje bilo već zatvoreno jakim trupnim odjelima slunjske, ogulinske i otočke regimente.

U nastavku gore prikazanog marša ustaša u Plaški, oni su tamo došli u 1. sat. Pred mjestom su se zaustavili oko jedan sat. Rakijaš se je požurio napried u selo, vratio se natrag i javno priopćio, da je švabski car proglasio prieki sud (to se dogodilo u Plaškom na 10. u pol sedam sati ujutro); taj sud da će on obaviti najprije na ovih pet ck. životinja-zarobljenika. Rakijaš je održao i govor, pun prietnja uhapšenicima. Na njegov nalog bude sa pošte orao strgnut i razlupan od jednoga graničara. Ustaše zatim krenuše u crkvu, gdje ih je proto Popović morao bar blagosloviti, jer nije htio držati službu božju, kako su ovi htjeli. O tadašnjem stanju u mjestu Plaškom naveo je ondašnji graničar Janko Turković prilikom svoga saslušanja u Zagrebu ovo:

U nedjelju dne 8. oko pet sati popodne dobili su Plaščani prvu viest o ustanku u Rakovici. Nadporučnik Prpić kao tadašnji komandant kompanije sakupio je momčad,

Vedri pogled odaje vjeru u pobiedu

i drugog dana ujutru odmarširao s kompanijom prema Ogulinu, pošto je predpostavljao, da se ne bi mogao dovoljno oduprieti ustašama, dok su ovi, naprotiv, slali seljanima prietnje, da će sve posjeći zajedno sa zarobljenicima i da će zapaliti mjesto. Iz logorišta u Plavči dragi došle su seoske starješine Stevan Dokmanović i Petar Komadina, da za gotov novac nakupuju vina i kruha za ustaše. Ova dva izaslanika pripoviedala su također, da su ustaše jaki oko 300 ljudi, da im pritječe množtvo vojske, koje očekuju u Plavči dragi, a tada da će idućih dana doći u Plaški i zatim da će krenuti dalje na Ogulin. Idućeg dana u 11. sati prije podne ušli su ustaše u Plaški pod vodstvom feldvebla Čuića, koji je bio na konju, oboružan puškom i revolverom, i Rakijaša, s narodnim barjakom i klicanjem »Živjela sloboda«. Iza te glavne čete stupao je pješice Bach s dvadesetak momaka, za njima se vozio Kvaternik u četveroprežnoj zatvorenoj kočiji, zaštićen arrier-gardom od 20 do 30 momaka. Kvaternik je tada održao govor s pogrdama na Nj. Veličanstvo i carski dom, u kom govoru je crtao slobodnu budućnost.

Oko 4. sata poslie podne dođe pošta i s njom viest, da su čete već na putu. Nato su ustaše udarili u veliku žurbu, prisiliše feldvebla Gašparovića da im predade ključeve od magazina, napokon provale u magazin, opliene sve zalihe i udalje se iz mjesta, uzevši sa sobom trgovca Jovana Trbojevića kao taoca. Iz opće vike među ustašama vidjelo se, da se u Plaškom boje izdaje i radi toga su i odvukli sa sobom trgovca Trbojevića. Rakijaš je prietio i revolverom spomenutom svjedoku, da će on nad njim obaviti svoj prieki sud. To, kao i okolnost, da su ustaše provalili u poštu, u kojoj je bila naredba proglašenja priekog suda da se dojavi komandi Korduna, dokazom je, da je i njima proglašenje priekoga suda bilo odmah poznato.

Prilikom odlazka iz Plaškoga i vraćanja natrag morali su zarobljenici marširati između 13 rekviriranih volova. Kod Ljupče, kamo su stigli oko četvrt 9. sati uvečer, utaborili su se, zaklali pet volova i poslali patrulu od šest ljudi u Močila, da zapale šest kuća odbjeglih ustaša i da pri tom štede samo žene i djecu.

Viest, da se u Plaškom saznalo za proglašenje priekoga suda, bilo je bez sumnje uzrokom, da je na povratku odanle počelo dezertiranje među ustašama, tako da je kasnije u Ljupči bilo jedva još 200 ustaša od onih 240 što su došli u Plaški.

S ovim potonjima odvučeni bivši firer Miloš Kosanović iz Močila pošalje olovkom napisanu cedulju u Rakovicu, kojom on javlja gospodinu majoru (koga je mislio, Ratkovića ili Rašića, nije još objašnjeno), da on namjerava sa 30 Močilanaca da ostavi ustaše, koji logoruju kod stražarnice u Ljupči, da će kod kuće Maksima Momčilovića stati u zasjedu i da će ih pobiti, ali da se ipak boje od Bročanaca i Brezovčana da ne podmetnu vatru u slučaju neuspjeha njihove nakane, pa neka bi gospodin major u zoru krenuo s četama napried i podupro ih, jer i zarobljenim oficirima prieti opasnost, da će kod prvoga hica biti poubijani. On da će s još nekima preuzeti na sebe kolovođe.

Međutim su na 10. ušle u Rakovicu pod komandom majora Ratkovića dreženička i obje otočke bojne kompanije, ka kojima je naskoro stigao i njihov komandant regi-

mente oberst Schestak, te su razoružali ondje zaostale ustaše, uhapsili one, koji su sudjelovali u ustanku, i preuzeli službu, i red bude uzpostavljen. Da zaposjedne Bročanac, bude poslana polovina drežničke kompanije s nadporučnikom Božićevićem i bude uzpostavljena veza sa slunjskom regimentom, od koje su prve kompanije već od nedjelje 8. u podne bile zaposjele Slunj i postavile predstraže prema Bročancu. Ostatak 1. slunjskog bataljona otišao je s majorom Vučkovićem dne 9. na granične stanice regimente. Obskrbu trupe, koja je ušla u Rakovicu obavljao je upravni nad-

Ustaška postrojba

poručnik Ballay iz drežničke kompanije. Navečer 10. došlo je i postavilo se je jedno 30 ljudi pobunjene rakovičke kompanije, koji su odpali od ustaša nakon povratka iz Plaškoga. Iza ponoći od 10, na 11. primio je major Ratković gore navedenu cedulju pisanu od firera Kosanovića. Ovaj smjesta odredi da krene u Močila ona polovina drežničke kompanije, koja se nalazila još u Rakovici, pod vodstvom majora Rašića, koji je 10. došao iz Prosičenog Kamena u Rakovicu. To je bilo oko 2 sata noću. Peta otočka kompanija imala ih je sliediti, šesta ostati u Dražniku kao posada. Došavši u Močila pridružio se koloni na poziv majora Rašića nekoliko naoružanih graničara. Oko četvrt sata pred mjestom naznačenim za sudar dao je Močilanac graničar Lazo Kosanović saobćenje, da su već od jučer sve osobe, koje su iz Rakovice dolazile kroz Ljupču vraćene, stoga da ustaše ne će znati da je u Rakovici ta trupa i da kreće napried, a čini se da je i bilo tako.

O katastrofi, koja je tada stigla ustaše, izjavio je nadporučnik Lulić :

Kod gornjih kuća Momčilovića u Ljupči, dok je ustaška četa stajala u klancu u krugu i nije mogla vidjeti da odstraga marširaju uhapšenici, puče iznenada hitac. Kvaternik, koji je sjedio u kolima pred uhapšenicima, dade okrenuti kola natrag i voziti prema kući Maksina Momčilovića. Bach skoči iz kola držeći u jednoj ruci torbu, u drugoj revolver, i zapovjedi eskorti da uhapšenike izvede na uzvisinu lievo. Dok se to dogadjalo, dotrči vojnik Trbojević s nekoliko ljudi. Pucajući prema kolima poviče: »Živio car!« i pozove uhapšenike, da sidju. Eskorta je pokušala da to spriječi, i izpali na uhapšenike nekoliko hitaca, ali uskoro pobjegne i ona sama.

Kad je naime pao prvi hitac, bila je polovina dreženičke kompanije već u blizini i pospješi napredovanje što je više mogla. Kad je stigla na čistinu, osu se iznenada veliki broj hitaca na kompaniju; nijedan nije pogodio. Momčad se razišla u rojeve i požurila napried protiv ustaša. U početku se činilo, da će se ovi braniti, ali doskora se jedan dio na poziv predade, drugi pobjegne, treći bude zarobljen. Otočke kompanije, koje su dolazile odostrag, stigoše s desna uz drežničku kompaniju. Kad je nadporučnik Lulić došao na cestu, bijahu Bach i Kvaternik mrtvi; natporučniku Luliću se čini da je primjetio, kako je s Bachovom torbom umakao neki graničar imenom Lazar u družtvu jednog serežana, koji je išao za njim. Medjutim je pao i Rakijaš, koji je jahao na čelu povorke, a Rade Čulić, koji je vodio zadnji dio čete, pobjegao je. Kapetan Durst, vršeći potjeru za njim, nadje u jednoj kući kraj Močila samo njegova još osedlana konja, a Rade Čuić, ranjen u nogu, bit će da je u pratnji nekoga bivšeg feldvebla pobjegao kroz otočku regimentu u Dalmaciju. Prvi hitac čini se da je pogodio Rakijaša, koji je bio na čelu voda, a izpalio ga je valjda koji ustaša, kad je opazio da su trupe blizu. Da li su otali vodje ubijeni od kugala svojih vlastitih ustaša ili od sabranih četa, još nije iztraženo; čini se ipak, da je prvo vjerojatno. Kofer koji je nadjen u kolima ustaških vodja bio je otvoren, spise, koji su bili u njem preuzeo je major Rašić, a rublje je razdieljeno momčadi. Nadošli odjeli otočke regimente i drežničke kompanije poveli su jedan dio ustaša, veći dio ih je pobjegao, a po izjavi poručnika Serdića pustio ih je on sam na nalog majora Rašića.

Dne 11. listopada počelo je već djelovanje priekog suda, koji je postavljen da kazni ustaše. Nakon sudskog pod prisegom izvršenog saslušanja oficira i podoficira uhapšenih od ustaša, i to majora Rašića, nadporučnika Lulića, poručnika Sertića, Boruščaka, Melzera, Radulovića, Oblaka, feldvebla Smolkovića, i nakon utvrdjenja identiteta, taj je sud iz broja onih, koji su bili izručeni od trupnih odjela što su išli na ustaše, izlučio one, koji su najdjelotvornije učestvovali u ustanku i naročito one, kojima je povjereno čuvanje uhapšenih oficira te su ih pritom samo zlostavljali. Na temelju navedenih podataka i izjava oficira i šarža onih trupa što su išle na ustaše, naročito kapetana Rukavine, Serdića, Dursta, nadporučnika Banića, Kirasića, Božićevića, Pecha koji to podkrepljuju, bili su: graničar Marko Milošević, graničar Ilija Šaša, rekrut Petar Čuić, graničar Petar Tepavac, rekrut Joso Strgar, infanterist Petar Ugarković i graničar Janko Čuić — u dne 16. o. mj. održanom priekom sudu, te: graničar Lazo Čuić, podbaša Filip Milanović, graničar Petar Došen i rekrut Miladin Šaša — u dne 19. o. mj. održanom priekom sudu, uz zakonito provedene izvide o činjeničnom stanju, i djelomice po njihovu priznanju, djelomice po svjedocima utvrdjenom dokazu, sudjeni radi zločina pobune, počinjenog time što su se dielom 8. o. mj. dielom kasnije pridružili uzbuni koju su poveli buntovnik Kvaternik i njegovi drugovi i nakon spomene vlasti, zatim pod objavom priekoga suda proglašenom 10. o. mj. i čak nakon sukoba s c. k. trupama kod te bune tvorno učestvovali, uz obvezu solidarne naknade štete, osudjeni su na smrt na vješalima, i to je od vrhovne sudbenosti, koju u ovom slučaju vrši oberstlieut, i komandant ogulinske regimente, potvrdjeno s odlukom, da će se smrtna kazna u pomanjkanju krvnika izvršiti strieljanjem, što se i dogodilo, izuzevši Miladina Šašu, jer je on, uvaživši pretežne razloge za pomilovanje, osudjen na kaznu lišenja slobode osamnaestogodišnjom težkom tamnicom.

Spisi priekoga suda daju već obrazovanoj iztražnoj komisiji još dalje substrate da se kazneno postupa protiv mnogih ovdje dijelom poimence, dielom po osobitim znakovima navedenih osoba, naročito protiv rim. kat. župnika Brozovića, poštara Kraguljca, krčmara Kovačevića, penz. nadporučnika Miladina Kotura, šumara Vorkapića, lugara Vidoša, graničara Petra Vrdoljaka, koji se je već nalazio u predižtrazi radi spletkarenja. O smrti vodja ustaša Rakijaša, Kvaternika i Bacha nema nikakve sumnje prema predležećem zapisniku o pregledbi njihovih leševa. Prema izjavama svjedoka i oštećenika štetu je pretrpio samo erar i one graničarske obitelji, kojima je bilo uzeto rogato blago.«

(Iz knjige: M. Nehajev: Rakovica)

Ustaške postrojbe na vježbi

Junačtva ustaša-vojničara

Ustaše borci pripoviedaju o težkim borbama s odmetnicima

Neopisive su bile žrtve, koje su doprinosili ustaše vojničari, silna je bila vjera, koja je pokretala viestnike slobode, neuporedivo je junačtvo, koje resi ustašku vojnicu. Ni smrt, ni neprijatelj, ni žrtve niesu mogle zaustaviti napredovanje i pobjedu ustaške vojnice, koja je uviek napredovala, a pobjedjuje, bori se, žrtvuje, vjeruje i danas. Donosimo jednu crticu iz slavne ustaške borbe po pripoviedanju ustaškog poručnika Šime Sekulića.

... Praća, 29. rujna 1941. ...

Prvi sat četvrte pohodne bojne pošao je izvršiti svoju dužnost. Taj je sat morao smjeniti praćansku posadu i svaki pripadnik toga sata bio je svjestan težine položaja i veličine zadatka, jer neprijatelj je bio premoćan i u boljem strateškom položaju od nas. Pošli smo iz stanice Stambulić, vidjeli smo Hadučku česmu i druga mjesta, koja su već sada bila poznata zbog ustaške borbe i odmetničkog nasilja.

Došli smo u selo zvano Šiljci i tu smo doznali, da je neprijatelj po izdaji obavješten o našem kretanju, o broju ljudstva, o živežnim namirnicama i streljivu. Srbin željan judinog novca i hrvatske krvi hitao je preko noći u neprijateljski logor i tu je odao naš sat.

U jedan i pol sat iznad Šiljaka bila je na nas otvorena upravo paklena vatra. Bili smo u očajnom obranbenom položaju i niesmo imali u uspješnu obranu nikakvog pouzdanja osim naše hrabrosti, koja je bila zasvjedočena mnogim žrtvama i nagradjena konačnom pobjedom. Bilo je osamnaest ljudi u predhodnici i od tih osamnaest pao je jedan u borbi, a ostali smo se mogli uzpješno braniti i podpomognuti snagom čitavoga sata, koji je poduzeo sve, da sačuva u svojim rukama mjesto, da spasi hranu i uštedi što više streljiva. Izdao sam naredbu: probiti se kroz neprijatelja ma uz koliko žrtava, jer smo bili odasvud obkoljeni.

Težko je zamisliti položaj vojnika, kada se mora probiti preko puta koji je pod neprijateljskom vatrom, kada mora spasiti vlastitu glavu, streljivo, hranu i oružje, kada mora nanieti neprijatelju što više štete i sačuvati hrvatsku imovinu. Najpovoljnije točke za napadaj, odnosno obranu, imao je neprijatelj u svojim rukama i mi smo bili podpuno u njegovoj vlasti obkoljeni smrtonosnim strojnicama. Taj put vjerovao sam u častnu borbu mojih ljudi, znao sam da ne će ni jedan osramotiti ustaškog imena, a niesam vjerovao, da će nam biti sreća toliko sklona, koliko je u istinu bila. Toga časa ne samo da sam osjetio, nego sam i proživio onu poznatu rieč »da je pobjeda na strani hrabrih««.

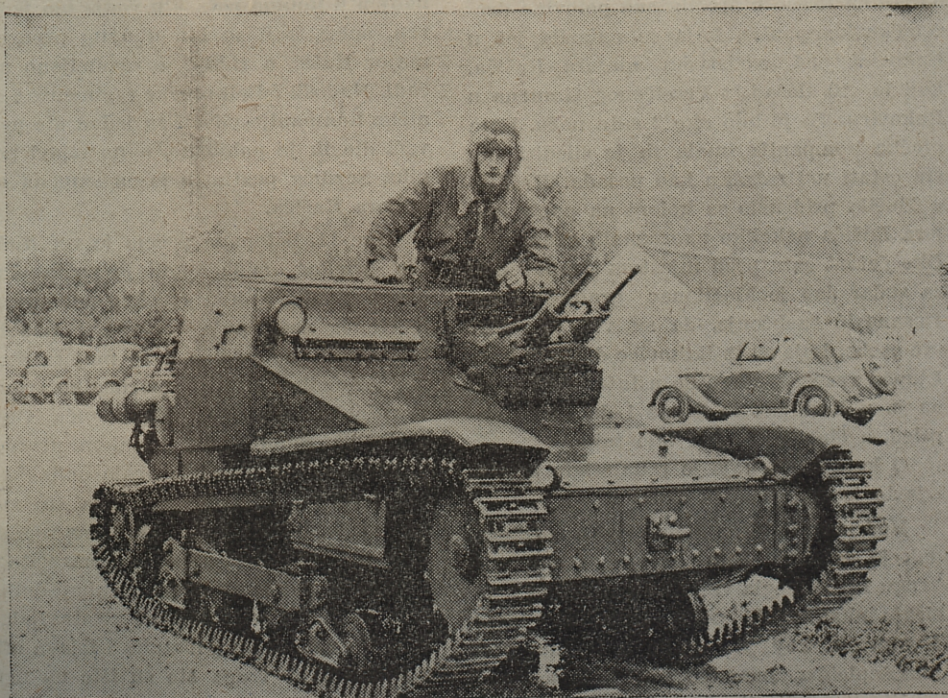
U povećim razmacima a teretom na ledjima oko šezdeset kila, s ručnim razstavljenim strojnicama i drugim potrebštinama, s bodovima na puškama, navalili smo duž ceste. Tada sam naložio svojim ljudima, da oni napred bježe, a oni otraga pucaju, kako bi zaštitili sebe, a kaznili neprijatelja. U pola četiri u jutro bili smo izvan dohvata neprijatelja sa veoma neznatnim gubitcima. Izdržali smo četrnaestsatnu borbu, bez jela, bez pića, izdržali smo stegu unatoč najstrašnijih fizičkih i duševnih napora približivši se braći, gdje smo se prijavili zamjeniti svoje drugove.

Od 30. rujna do 26. listopada vodili smo neprekidnu borbu i morali smo se izmjenjivati, jer oni, koji su se borili noću, odmarali su se danju i obratno. Dan izmjene još nije došao, no nama nije bilo toliko do izmjene, radi umornosti zbog borbe, nego smo više željeli izmjenu zbog pomoći, koja nam je bila svakako potrebna, jer je Praća bila odasvud obkoljena dvostrukim obručem neprijatelja koji je uviek svježim snagama jurišao na nas.

Trebalo bi se u opasnosti osjetiti ono prijateljstvo, ona bratska ljubav, koja vlada medju vojnicima, trebala bi se osjetiti ona sila zbliženja, uzajamne požrtvovnosti, bratske pomoći, trebalo bi to doživjeti i vidjeti, kako vojničar za vojničara izlaže opasnosti svoj vlastiti život i kako ranjena druga pod kišom neprijateljskih tanadi nosi u pozadinu. To vam možda izgleda nešto obično, nešto, što se redovito dogadja, ali velika i jaka bratska ljubav, sviest požrtvovnosti i samostega kadri su od čovjeka stvoriti heroja, koji u najtežim opasnostima napušta pomisao spašavanja vlastitog života i spasava svoga druga.

Tada sam zavolio svoje čarkare kao vlastitu djecu, sve bi za njih dao, jer sam osjetio, da njihove oči prate moje korake, i kada vide da meni zaprieti opasnost hite u borbu izlažući se opasnosti po vlastiti život, samo da spase svoga častnika.

Bili smo odcjepljeni od cielog svieta. Podnosili smo najteže muke, borili smo se nevjerojatnom snagom, ali tada je došlo nešto, čega smo se bojali, i što prati svako obsjedanje, a to je glad. Niesmo imali nikakvu brzoglasnu vezu s ostalim ustaškim jedinicama, probiti se kroz neprijateljske redove bila bi ludost i mi smo morali izdržati do dolazka pomoći, jer smo znali, da vrhovni zapovjednik znade da smo u

Hrabri ustaški vojničari uviek su spremni za borbu

borbi, ali sigurno ne zna da smo obsjednuti.

Tri nedjelje jeli smo samo pšenicu kuhanu na vodi i to samo jednom na dan. Bila je potrebna vjera, silna, neodoljiva i svemoćna vjera, koja nas je spasila od očaja i propasti, koja je u nama očuvala junačtvo i dostojanstvo čovjeka. Čim bi nestalo magle, ili bi se spustila noć počeo je neprijateljski juriš i naše su se zjenice širile kao u mačka, mi smo instinktom jedne životinje nazrievali u magli opasnost, koja nam prieti, ali smo često puta pucali u noć i maglu, ali smo uviek pogadjali. To je neobjašnjivo, kao što su mnoge pojave neobjašnjive.

Mali musliman Salko bio je još gotovo diete, ali ga je život naučio borbi, a poubijani roditelji i braća vapili su za osvetom. Pred ulazom u Praću branio je jedan odsjek Salko sam, jer mu je drug bio ranjen i tada se zbilo čudo. Nezaštićen upravo opojen borbom nije ležao u krumpirištu, nego je kleknuo, punio i praznio pušku tolikom brzinom, kao da puca strojnica, gađao je vanrednom točnošću i kada smo mu došli u pomoć, Salko nas nije prepoznao nego je pao u nesviest.

Kad smo ga kasnije pitali odakle mu tolika hrabrost, on nam je rekao: Pričinilo mi se da iz magle izviru neke aveti, crne i strašne, a nad njima sam ugledao likove svoje braće i roditelja, kako iznakaženi i izmrcvareni pružaju prema meni ruke. Sjećam se, kako je do mene klonuo ranjeni drug i tada sam izpraznio tobolce za streljivo i gađao u aveti. Uvjeren sam, da niesam ni jednom promašio. Samnom je vladala neka sila i ja se samo toga sjećam što sam rekao, a što je iza toga bilo, ne znam.«

Slabijima je počeo vladati očaj. Ako nam ne dođe u najskorije vrieme pomoć, mi moramo poći u navalu i u strašnoj borbi svi do jednoga izginuti, jer o predaji nitko nije htio misliti. Neki su se budili od sna i zaklinjali se svime, da čuju drndanje topovskih kola, i da će sad svakog časa doći spasenje, no iza toga bismo svi zajedno zaključili, da o pomoći nema ni govora i da nije tako. U čovjeku je nagon za očuvanjem vlastitog života toliko jak, da bi čovjek sliedeći taj nagon ostavio vlastitog oca u najvećoj opasnosti, samo da sebe spasi. Znali smo, da borba biva iz sata u sat sve teža, sve napornija, a dolazak topova da je plod težnja naše mašte.

Kažu ljudi, da je osjećaj samoće strašan i nepodnosiv, i da može dovesti do ludila. Ne znam, no mislim, a ne bi bila odviše velika smionost uztvrditi, da je čekanje spasenja u smrtnoj opasnosti, još strašnije od toga. Određeni broj sati stajali smo na braniku, braneći svoje živote, čast ustaške vojnice, a iza toga bdjeli smo mučeni strašnim mislima, željni sna i smirenja. Postali smo kao jedna obitelj, združena žrtvom, zajedničkim osjećajima, povezana najtješnjom vezom istomišljenosti, koja u času opasnosti zna samo jedno, a to je biti na okupu, braniti život pojedinca do posljednje kapi krvi i zajednicu uz cienu vlastitog života.

Branili smo se puškama i lakim strojnicama ne dopuštajući neprijatelju da nam se približi, a kada bi navaljivali u masama progovorile bi naše težke strojnice i pred našim bi očima padali neprijatelji kao snoplje. Imali smo tu zadovoljštinu, da sve do zadnjega časa obrane niesmo napustili ni pedlja branjenog područja, a neprijatelj je svaki pokušaj navale platio sa desetcima žrtava.

U strašnom izčekivanju spasenja ili propasti dočekali smo 26. listopada. Tada — da li nam se to pričinilo, ili je to uistinu stvarnost — javio se naš »Bahmet« (to je čarkar sa svojim drugom bacačem mina).

Ne, nije nam se pričinilo. Zafijukne nešto preko zraka, zazviždi i u luku padne u neprijateljske rovove i mi vidimo, kako

Ustaša - vojničar

pršti drveće, kako leti zemlja, kako pada neprijatelj. Na čas smo zaniemili, a zatim se prolomi kao po nečijoj zapoviedi poklik: živio Poglavnik, živjela Nezavisna Država Hrvatska, živjela ustaška vojska.

Osjetio sam kako mi naviru suze i htio sam se okrenuti u kut, da me ne vide moji čarkari kako plačem, a kad tamo — čudo. Svi plaču. Ni jedan nije znao objasniti zašto plače, nitko nije bio meke sentimentalne ćudi, svi smo otvrdnuli u dugotrajnim borbama, bili smo vikli gledati smrti u oči, ali tada smo plakali.

Dali je to bilo zbog toga, što smo osjetili, da je došlo spasenje, ili je to bila sviest, da niesmo ostali napušteni i zaboravljeni, ili pak je našim dušama zavladao osjećaj silne sreće, nenadnog oduševljenja radi uzpješne jednomjesečne borbe, ponos nad doprinesenim žrtvama i sviest, da te žrtve niesu bile uzaludne, na sve to ne bih mogao odgovoriti, ali sam jedno sviestan, da se niesam stidio svojih suza, a uvjeren sam, da se niesu stidili ni moji drugovi.

U ovoj se kući nešto događa: Neprijatelj je upao u stupicu

Plakali smo i smijali smo se, grlili smo se, a kroz to vrieme pjevao je naš »Bahmet« na strah i trepet neprijatelju.

Došli su naši. Došle su nove svježe snage, novi borci i mi smo se odmah ujedinili s njima, da dovršimo započetu borbu. Bila je to bojna petnaeste pukovnije. 27. listopada u jutro trebalo je zauzeti stienu iznad Praće, kako bi se uzpostavio promet sa Sarajevom. Bacači mina radili su nekoliko sati i mi smo iza toga prešli u napad. Opet borba, opet mjerenje snage, nove žrtve, nova uztrajnost, nova pobjeda.

Brdo Koran bilo je osobito dobro neprijateljsko uporište. Trebalo ga je pod svaku cienu osvojiti i na taj način osigurati prostor između Praće i Stambulčića i mi smo uspjeli opojeni pobjedom pročistiti šest kilometara šume, što je za naše izcrpljene snage značilo mnogo.

Most preko Praće bio je također u neprijateljskim rukama. Neprijatelj ga je branio strojnicom i oko njega je bila prilično jaka posada naoružana lakim strojnicama i ručnim bombama. Približiti se putem mostu, značilo bi srljati u sigurnu opasnost, pa smo stoga pošli riekom. Padala je kiša pomiešana sa sniegom, smrzavali su se prsti, hvatao nas je grč i mi smo osjećali kako studen prelazi u naše kosti, kako se koče naše žile, kako prestaje kolati krv. Došli smo u neposrednu blizinu mosta. Zaštićeni guštikom neprijatelj nas nije mogao opaziti, naš je Ante nesmetano i mirno nanišanio strojničara, pogodivši ga smrtno. I dok su još oni zaprepašteno zurili odakle je pao taj hitac, bacili smo prema njima samo jednu laku bombu da sačuvamo most i izkoristivši neprijateljevo zaprepaštenje dočepali se pobjede.

Došli smo opet u Praću. Bio je 28. listopad, dan kada smo se prije mjesec dana spremali da pođemo u Praću. Mjesec dana junačke borbe izcrpio je naše snage i mi smo sa samovozom pošli prema Sarajevu, da se odmorimo i da prikupivši nove snage krenemo u nove borbe za Poglavnika i Hrvatsku...

Mi ne možemo i ne ćemo propasti. Borba hrvatskih heroja jamči za vječnost Nezavisne Države Hrvatske, snaga ustaških mišica usrećit će jadan i izmučen hrvatski narod, a sreća i blagostanje zavladat će našim selima i mi ćemo se sjećati crnih sumornih dana robstva, kao ružnog sna. Taj će san biti vječna opomena onima, koji sumnjaju u uspjeh pravedne i junačke borbe i u vriednost ustaških žrtava.

Bu.

Ima raznih borbi

Kod nas je već, da prostite, tako.

Potomci smo vuka i arslana, a dabome, nadje se po koji, koji je potomak i hijene, toliko da bude bogatiji popis životinja, s kojima su nas naši vlastiti pjesnici usporedjivali. Taj popis se kretao u tom smislu već prema potrebi, koja je nastajala ili prema raspoloženju u kojem se dotični domoljub nalazio, kad je pisao ili govorio o rodu našem milom.

Najniža granica je bila pjesmica o blagom narodu golubinje ćudi i plavih sanjarskih očiju, dok se gornja granica svršavala: kao lav...

Istina se, medjutim, kao i svaka druga bezobrazna istina, jer istine su sve bezobrazne, nalazila negdje na sredini, dakako s nekoliko krakova protegnutih prema gornjoj a s nekoliko prema doljnjoj granici.

Ja to, oprostite moj gospodine, najbolje znam, jer u svojoj patriotskoj duši osjećam sve one vrline: od goluba pa do lava.

Takav sam po naravi. Žarki Hrvat. Do tri sata, a kadkada i više u noći, znao sam prosjediti medju ostalim rodoljubima, gdje smo si otkrivali najskrajnije kutiće našeg gorećeg srca. Natjecali smo se u hrvatstvu.

Kod prve litre bio sam kao golub. Nježna golubinja ćud. Jedino mi je strašno žao, što nisam imao još i sanjarske, plave oči. One su mi, naprosto, kestenjave. Tako piše i u propustnici. Dakle, kod prve litre sam jednostavno uzdisao i plakao nad nesrećom roda moga i ganuto kliknuo: Bara, molim još jednu litru.

Zatim se ganuće popinjalo, snaga je rasla, duh junačkih pradjedova, kao da je silazio sa starih slika u gostionici i napunjao moje srce i dušu, tako da sam kod pete litre osjetio u sebi takovu snagu da se već nisam mogao svladati.

— Bara — velim — pogledajte ako su vrata dobro zatvorena.

— Jesu, gospon — veli ona — kak ne!

— A da li se čuje van, ako se ovdje pjeva?

— Ne! — uvjerava nas Bara — sigurno ne!

Kod te Barine izjave, kao da je orkan, divlji i zanosni napunio naše grudi. Mi već nismo bili obični neki Joža, Franc ili čak Oton. Ne! Mi smo bili inkarnacija našeg stoljetnog junaštva, divovi i zmajevi, divni borci za slobodu i za rod.

Prosto zrakom ptica leti, u boj u boj, glasna jasna, Oj Hrvati, još Hrvatska, život ćemo dati. Zatim nešto tiše, dolje Jugoslavija, van s njima, ne ćemo ih mi. Bara još litru.

Izmoreni od ovako napetog domoljubnog žara i posla polako bismo klonuli, što na koncu konca nije nikakvo ni čudo, svaka borba umori. Od lava, dakle, vraćali smo se opet natrag na blagu i neopasnu životinju, ali koja nije više bila golub, nešto malo drukčija, a goji se radi šunke i masti.

Napokon je došao čas, kad već nismo trebali slati Baru, da vidi, da li se vani čuje.

Bili smo nemalo ponosni, jer smo smatrali, da nismo ni mi dali najmanji ulog za oslobodjenje. Ponosno smo jedan drugoga podsjećali na one teške dane.

— Sjećaš se Joža — velimo jedan drugome — kad smo ono kod Bare zaorili. Ha! To su bila vremena. Govorio sam ja tebi, da nas samo borbenost može spasiti.

I jedva smo čekali čas, da iskupimo našu borbenost i naš patriotski žar. Razni židovski dućani, skladišta, samovozi, samo su čekali da se pojavimo, da uzmemo ključ od skladišta, pa onaj pusti osamcilindraš pod noge, zatrubiš s trubom, pa na Sljeme. Divna je naša domovina, puna čara i ljepote.

Jednog dana pojave se trojica od našeg društva preda mnom.

— Zlo je — huknu.

— Zlo — pitam — zašto?

— Pa nije ti to — vele — baš onako, kako smo mislili... Bili smo kod nekih osoba, vele, radi ovih, znaš, dućana i tako, pa nas, vele, ne priznaju...

— Što, ne priznaju? Kako to?

— Pa znaš — vele mi — rekli su nam da to, što im mi pričamo o onomu kod Bare i drugo, da to uopće nije bila borbenost.

— Tak, neg kaj je to onda bilo?

— Pijača, tako su rekli.

JOŽČENKO

Iz prošlosti Ustaškog pokreta

Hrvatska je u ustanku

Poglavnik govori svojem narodu

Ploča (Zrinsko-Frankopanska).

Hrvati pozor! Ustaše pozor! Pročitat ćemo veliki povjesni Poglavnikov govor, kojeg je kao treći po redu održao jučer preko radio-postaje Glavnog Ustaškog Stana. Pozor!

(Čita se Poglavnikov govor.)

(Nakon govora ploča Ustaški zbijeg.)

Hrvatski narode! Osim ovih velikih govora, Poglavnik je objelodanio dva manja proglasa na hrvatski narod i na hrvatske vojnike, koji su već tiskani i pomoću zrakoplova rašireni u Hrvatskoj. Slušajte ih!

HRVATSKI NARODE!

Godine 1918. zaposjela je Srbija na prevaru hrvatske zemlje. Beogradski su vlastodršci od tada do danas na najdrzovitiji način ugnjetavali hrvatski narod, vješali i ubijali hrvatske sinove, a hrvatsku zemlju pljačkali i robili.

To zločinačko nasilje bilo je postiglo svoj vrhunac u krvavoj kraljevskoj diktaturi, koja je imala za uvijek zamesti svaki trag hrvatske narodne opstojnosti.

Nu, tu je krvavu diktaturu krvavo srušila ustaška borba. Nakon toga Beograd je pokušao ponovnu prevaru, te je u oči novoga rata podpisan sramotni sporazum, da se zavara hrvatski narod i vanjski svijet, te izigra hrvatsko oslobođenje. Nu, Ustaški pokret nije zastao, već je borbu nastavio do ovog zadnjeg i odlučnog udarca.

Ustaška vojska i silne prijateljske vojske stupaju u borbu i nitko ih zaustaviti ne može.

Hrvatski narode!

Ustaj i lati se oružja, svrstaj se u bojne redove pod ustašku zastavu, na kojoj su već zapisana slavna djela. Ustaj! Kucnuo je čas, naša će domovina biti slobodna i Nezavisna Država Hrvatska na cijelom hrvatskom povjesnom i narodnom području, a u njoj će čitav hrvatski narod naći svoju slobodu, svoju sreću i blagostanje.

Živila Nezavisna Država Hrvatska!

Za Dom Spremni!

Dano u Glavnom Ustaškom Stanu.

Ustaški Poglavnik:

Dr. ANTE PAVELIĆ, v. r.

Hrvati vojnici!

Opći je narodni ustanak. Sve su ustaške vojne snage u pokretu, ustaški prodorni odjeli razbijaju srpske bojne redove i munjevitom brzinom napreduju k Zagrebu, da uspostave samostalnu i Nezavisnu Državu Hrvatsku. Naša je pobjeda potpuno osigurana, jer se za nju bore i ogromne nepobjedive vojske naših prijatelja, vojske Italije i Njemačke.

Postrojba ustaša-emigranata

Vas su pozvali kralj Srbije i srpska gospoda, da pucate proti hrvatskim sinovima i prijateljskim vojnicima, što se bore za hrvatsko oslobođenje i za hrvatsku državu. Pozvali su vas, da branite srpsku državu i srpsko nasilje.

U ime Hrvatskog oslobodilačkog pokreta, u ime hrvatskih mučenika i hrvatske prolivene krvi, u ime hrvatske časti i slobode, ja vas pozivam, da okrenete oružje proti srpskim tlačiteljima hrvatskoga naroda, koji su prolili toliko hrvatske mučeničke krvi. Odstranite srpske časnike i svrstajte se pod hrvatsku ustašku zastavu. Junačka slava vaših djedova poznata je kroz stoljeća cijelom svijetu. Vaša hrabra srca i junačke desnice dokazat će, da ste dostojni te slave.

Hrvatski vojnici, katolici i muslimani!

Došao je dan oslobođenja. Bije se zadnji boj za uspostavu samostalne i Nezavisne Države Hrvatske. Za taj cilj dužnost nam je svima dati i svoje živote.

Živila Nezavisna Država Hrvatska!

Živila hrvatska vojska!

Za Dom spremni!

Dano na bojištu u Glavnom Ustaškom Stanu.

Ustaški Poglavnik:

Dr. ANTE PAVELIĆ, v. r.

(Nakon toga ploča: Junak iz Like).

Hrvatski narode, raduj se, dolazi Poglavnik! Dolazi onaj muž, koji je u najteže doba hrvatske povijesti, jedini od svih hrvatskih političara neustrašivo nosio barjak hrvatske državne nezavisnosti. Dolazi, da Te povede danima slobode, sreće i blagostanja. Spremi se, da dostojno primiš prvog sina hrvatske domovine, koji se nakon duge i teške borbe vraća na krvlju i suzama natopljeno hrvatsko tlo i među narod svoj!

Živio ustaški Poglavnik!

Živila slobodna i nezavisna država Hrvatska!

(Ploča: Planula zora.)

Hrvati i Hrvatice! Završavamo izvedbu današnjeg rasporeda radio-postaje Glavnog Ustaškog Stana. U predvečerje hrvatskog narodnog i državnog oslobođenja, sjetimo se palih hrvatskih mučenika, učinimo i mi svoju ustašku dužnost i budimo — Za Dom Spremni! ŽAP!

(Ploča: Lijepa naša.)

9. TRAVNJA 1941.: HRVATSKA JE U USTANKU

9. IV. 1941. čitava je Hrvatska bila u pokretu. Ustaške jedinice u Zagrebu i pokrajini, kao i ustaški vojnici, vršili su svuda svoju svetu rodoljubnu i ustašku dužnost. Nepri-

jateljske snage već su u glavnom raspršene. U Zagrebu se sa strepnjom i oduševljenjem očekuje dolazak prvih ustaških emigrantskih odjela, za koje se je znalo, da zajedno sa pobjedničkom njemačkom vojskom dolaze. Očajni napori pučističke Simovićeve vojske, pokušali su dati na sjevernoj granici, napose između Ludbrega i Virovitice neki odpor, nu sve im je bilo uzalud. Te vojne snage bježale su glavom bez obzira, a zaustavljale bi se tek pojedine skupine bandita i komunista, koje su napadale i ubijale goloruko pučanstvo Podravine. U tim posljednjim časovima trule Jugoslavije, palo je na desetke života hrvatskih rodoljuba, vršeć svoju hrvatsku dužnost, napose prigodom spriječavanja rušilačke osnove rušenja mostova i drugih naprava. Sa zgražanjem je pučanstvo doćulo, da je banditima uspjelo porušiti veliki željeznički most preko Drave, između Botova i Gjekeneša.

Jedinice hrvatske vojske u Bjelovaru i dalje su bile u pobuni, boreć se s ostatcima potučene jugovinske vojske, napose sa zaostalim komunističkim odjelima, koji su već prije unutar vojske bili stvoreni »za posebne zadaće«, to jest za zastrašivanje i ubijanje hrvatskih vojnika i mirnih žitelja.

Beograd je već bio u plamenu. Mnoga mjesta u Srbiji već su bila u rukama pobjedničke njemačke vojske. U Hrvatskoj su se znatiželjno očekivale daljnje vijesti, napose konačna vijest o dolasku Poglavnika i ustaša, čiju su blizinu svi čestiti rodoljubi već predosjećali...

Međutim Poglavnik vrši posljednje pripreme za velik čas. Obavještavan je iz sata u sat o razvoju prilika na bojištima i o djelatnosti ustaških jedinica, kojima, putem posebnih veza, daje upute i odredbe. Točno je obavješten o napredovanju njemačkih četa i znade vrijeme u kojem će one ući u Hrvatsku i u Zagreb. Šalje potrebne upute u pogledu proglašenja Nezavisne Države Hrvatske, šalje hitne punomoći pojedinim ustaškim dužnostnicima u drugim prijateljskim zemljama u pogledu zastupanja probitaka Hrvatske i Ustaškog pokreta u tim odlučnim časovima.

Čitav hrvatski narod očekuje i na današnji dan nove vijesti krugovalne postaje Glavnog Ustaškog Stana, kao vijesnika novoga doba. Točno u određeno vrijeme, ustaška se postaja ponovno javlja.

»Čas je, da se kaže svima onima, koji misle i u snu misle, da će ikada doći čas, da oni s ovom našom hrvatskom zemljom zagospodare, da im bude jasno i da budu sigurni, da u ovoj hrvatskoj državi, u našoj hrvatskoj zemljj, nema Hrvata, u kome hrvatska krv vrije, a da nije spreman za nju svoju glavu dati«.

POGLAVNIK

IZVEDBA OD 9. TRAVNJA 1941.

Znak postaje, traje 2 časka.

Za Dom Spremni!

Ovdje Radiopostaja Glavnog Ustaškog Stana!

Hrvati, Hrvatice diljem Hrvatske i svijeta!

Došao je čas uspostave Nezavisne Države Hrvatske! Ustaška je vojska u domovini i izvan nje već sva na nogama i u konačnoj oslobodilačkoj borbi. Približava se sa svih strana glavnom gradu Zagrebu, gdje će uskoro biti proglašena Nezavisna Država Hrvatska.

Ploča: (»Preni se jednom!«).

Hrvatski narode! Dolazi čas slobode! Hrvatski vojnici i dalje napuštaju srbske bojne postrojbe i prilaze k našim saveznicima, da zajedno s njima zadaju posljednji udarac neprijatelju. Hrvatski zrakoplovci također se pridružuju saveznicima u konačnoj borbi za uspostavu Nezavisne Države Hrvatske.

Iz Beča dolazi vijest, da su tamošnjih pet stotina Hrvata priredili manifestacije za Poglavnika i Hrvatsku, te da su u jednoj spomenici zamolili Führera Reicha, da ih se odašalje na bojište, da se mogu u ovoj zadnjoj bitci pridružiti ostalim ustaškim postrojbama.

Hrvati nastanjeni u češko-moravskom protektoratu objavili su novinama jednu izjavu, u kojoj kažu, da je kucnuo čas oslobođenja i da se nadaju skorom povratku u oslobođenu domovinu.

Hrvatski narode! U svojoj konačnoj oslobodilačkoj borbi Hrvati nisu sami. Uz nas su velike savezničke vojske Njemačke i Italije, uz nas su prijateljski narodi Bugari, Slovaci, Rumunji, a velikim prijateljskim osjećajima prati naš oslobodilački rad i prijateljska Francova Španjolska.

Hrvati u domovini! Izdržite još kratko vrijeme! Neprijatelj je već na svim bojištima potučen i njegova je vojska u rasulu. Još nas kratko vrijeme dijeli od časa konačne pobjede, od časa konačnog narodnog hrvatskog Uskrsa. Sve ustaške jedinice već su na bojištu. Jedna za drugom, u najvećem redu i zaptu napuštaju dosadašnje boravište i polaze na određeno mjesto.

(Ploča: »Ustaški zbjeg«).

Hrvati, pozor! Ustaše, pozor! Čut ćete sada četvrti govor ustaškog Poglavnika dra Ante Pavelića. Pozor!

(Nastavit će se.)

Ustaše u borbi utvrđuju postave

T J E D N I P R E G L E D

U domovini

Zagreb. — Poglavnik je na Führerov poziv odputovao posebnim zrakoplovom u Führerov Glavni stan na iztočnom bojištu.

— Führerov glavni stan. Führer je u svom glavnom stanu primio Poglavnika Nezavisne Države Hrvatske dr. Antu Pavelića, koji se nalazi na putu k hrvatskim četama, koje se bore na iztočnom bojištu. Führer se je s Poglavnikom zadržao u razgovoru, koji je vođen u srdačnom i prijateljskom duhu.

Primanju su osim Poglavnikove pratnje prisustvovali ministar vanjskih poslova Reicha von Ribbentrop i glavar vrhovnog zapovjedničtva njemačke oružane sile general-feldmaršal Keitel.

— Poglavnik je primio u svečanu audienciju njemačkog generala pješačtva Nj. Preuzv. Alfreda Strecciusa, zapovjednika korpusa, i njegovog glavara stožera general-bojnika Emila Zellnera. Visoki njemački častnici došli su u pratnji našeg vojnog izaslanika u Berlinu admirala Jakčina i glavnostožernog podpukovnika grofa von Spee.

Prigodom dolazka i odlazka njemačkom su gostu odane vojničke počasti.

— Poglavnik je ministra predsjednika i ministra vanjskih poslova slovačke vlade dra Vojtjeha Tuku odlikovao veleredom Zvonimirove krune.

— Poglavnik je primio u oproštajnu audijenciju izvanrednog poslanika i opunomoćenog ministra Finske Nj. Preuzv. dra Onni Talasa, koji je kao finski poslanik u Rimu predstavljao sve do sada svoju zemlju i u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. Kao vidljiv znak prijateljstva između dvije države Poglavnik je dra Talasa odlikovao veleredom Krune Kralja Zvonimira s Danicom. Finsku zastupa sada u Hrvatskoj kao stalni diplomatski predstavnik Armas Jöntilä.

U svietu

— Dok je Rooseveltov posebni izaslanik Willkie postigao jeftine triumfe u zemljama Srednjeg Iztoka, koje se u ovaj čas nalaze pod nadzorom angloameričkih sila, i u kojima su mu čete, koje su zaposjele te zemlje, brižno priredile tlo, njegov posjet u Turskoj nije naišao ni na kakav odjek i ostao u svim pitanjima negativan.

— Neprestano stižu nove viesti o nemirima u Indiji. U Bombay je javljeno, da je u Ahmedabadu uhićeno 7 činovnika gradske uprave i 4 bivša gradska viečnika. Prošle noći je izvršen pokušaj, da se zapali gradsko poglavarstvo u Ahmedabadu. U Bombayu je redarstvo u više mahova moralo izaći na lice mjesta, da raztjera povorke sveučilištaraca. U Suratu, u pokrajini Bombay, uhićen je jedan član gradskog vieća. U Bengaziju je redarstvo uhitilo tri Indijca, dok je veći broj osoba ranjen. Krugoval Delhi ne objavljuje nikakve daljnje potankosti o tom događaju. U Karačiju, u pokrajini Sind uhitilo je redarstvo 25 sveučilištarki.

— Vijest o bolesti kralja Faruka živo se komentira u turskim krugovima. Obćenito se vjeruje, da se radi o bolesti, koja je nastala zbog anglosaskih političkih metoda, te da je ista bolest, koju ima Gandhi, jer se zna, da Faruk nije persona grata u Englezkoj, koja mu je silom nametnula Nahas-pašu za predsjednika ministarskog savjeta.

S ratišta

— U Stalingradu prodiru njemačke jurišne čete, kako se službeno saznaje, u ogorčenim uličnim borbama protiv neprijateljskih gnijezda odpora i dalje prema nutarnjem dijelu grada.

Boljševici su se ušančili u više gradskih kuća, koje su već većim dijelom sravnjene sa zemljom od granata topničtva i bomba njemačkog zračnog oružja. Na svakom križištu ulica, u svakoj kući i na svakoj gomili ruševina boljševici pružaju odpor, koji graniči sa samouništenjem. Sovjetima se odkida korak po korak prostora, za koji se vode žestoke borbe. Svi sovjetski pokušaji, da zadrže uništenje, slomili su se na njemačkoj navalnoj snazi. Nastavlja se uspješno čišćenje dijela grada, koji je otet sovjetima.

— Na prostoru Voronježa te jugoiztočno od Ilmenskog jezera, kao i na obali Ladoškog jezera, započeli su boljševici ponovno svojim borbama, koje im izcrpljuju snage i tvorivo. Unatoč najjače djelatnosti topničtva te oklopljenih i zračnih sastava ti napadaji propadaju uz krvave žrtve svuda, a dielom već prije napuštanja pripremnih postava, ili pred njemačkom glavnom borbenom linijom.

— Američko ministarstvo mornarice je sad s četiri mjeseca zakašnjenja priznalo gubitak nosača zrakoplova »Yorktown« od 20.000 tona. Tim povodom se s vojničke strane upozorava, da je američka ratna mornarica od početka rata izgubila gotovo dvie trećine svojih nosača zrakoplova i matičnih brodova za zrakoplove.

— Na rijeci Terek zauzeti su na juriš važni gradovi Terek i Vladimirovsk, pošto je svladan žilavi odpor neprijatelja i pošto se prešlo težko tlo puno mina.

— U vremenu od 9. do 20. rujna izgubilo je britansko zrakoplovstvo 189 zrakoplova, od toga 46 nad Sredozemnim morem i u Sjevernoj Africi. U isto vrijeme izgubljena su u borbi protiv Velike Britanije 22 svoja zrakoplova.

PRAVNI POLOŽAJ »USTAŠE« HRVATSKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA I GLAVNOG USTAŠKOG STANA

Izdana je zakonska odredba o pravnom položaju »Ustaše« hrvatskog oslobodilačkog pokreta i Glavnog Ustaškog Stana, koja glasi:

§ 1.

»Ustaša« hrvatski oslobodilački pokret pravna je osoba javnog i posebničkog prava, te je kao takav sposoban stjecati i otuđivati imovinska prava. U svim posebničkopravnim poslovima zastupa ga Postrojnik.

§ 2.

Glavni Ustaški Stan je vrhovna ustanova »Ustaše« hrvatskog oslobodilačkog pokreta.

Djelokrug Glavnog Ustaškog Stana ustanovljuje se odredbom Poglavnika.

Rješenje i razpoložba Glavnog Ustaškog Stana, izdane u poslovima njegova djelokruga, obvezatne su za sve državne i samoupravne oblasti i ustanove.

Glavni Ustaški Stan, sve državne upravne i sve samoupravne oblasti i ustanove dužne su, svaka u svom djelokrugu, pružati jedno drugom pravnu pomoć, koja se može tražiti posebnom zamolnicom. Glavni Ustaški Stan, državne upravne i samoupravne oblasti i ustanove mogu jedna drugoj upućivati takve zamolnice samo u okviru postojećih propisa.

U pogledu pravne pomoći s inozemnim oblastima i ustanovama vriede za Glavni Ustaški Stan odredbe državnih ugovora i nagodbi, odnosno načelo uzajamnosti.

§ 3.

Ova zakonska odredba dobiva pravnu moć danom proglašenja u Narodnim novinama.

U Zagrebu, dne 22. rujna 1942.

Poglavnik Nezavisne Države Hrvatske:

Dr. Ante Pavelić, v. r.

Broj: CCLXI-2284-Z-1942.

Postrojnik-ministar:

Dr. Ljudevit Šolc, v. r.

Ministar unutarnjih poslova:

Dr. Andrija Artuković, v. r.

Ministar pravosudja i bogoštovlja:

Dr. Mirko Puk, v. r.

Nekoliko rieči o veličini naroda...

U čem se sastoji snaga i veličina jednog naroda

Postoje mnoge lijepe definicije pojma »narod«. I mi se slažemo s njima. I uznose nas. Ponosni smo što smo i mi članovi naroda, a nismo iskorjenjenici, izgubljenici ničiji. Uz ponos, ulijeva to i snagu. Ali ima netko pred kim razmišljanja o »narodu« ispadaju ipak malo drugačija, to su narodni mučenici. Ne će tu biti napadanja, ili ako jesu, napadamo onda sami sebe, jer i mi smo čestice tog velikog tijela — naroda! Međutim, nemaju li mučenici pravo na istinu, nemaju li pravo da se pred njima bude iskren, pa bila ta iskrenost i napadaj na sebe samoga? Zli smo! Nemaju li pravo tražiti od nas da si to pred njihovim grobovima dobacimo? To je i onako jedino što im kao naknadu za njihovo mučeničtvo možemo dati. Zli smo, to je jedino što pred njima o sebi možemo reći. Zašto? D a n i s m o z l i b i l i, k a d s u o n i p o g i b a l i, n e b i o n i p o g i n u l i s a m i. Z l o j e s v a k o p o k o l j e n j e, k o j e g j e i j e d a n s i n p o g i n u o k a o s a m o t n i b u n t o v n i k. On se uzpinjao na vješala, a koliko je građanki u isto vrieme polazilo mirno na trg sa svojim košarama da kupi mesa i povrća za ručak svojim muževima, koji su u isto vrieme, dok se je uže sablasno njihalo nad novom žrtvom, možda sjedjeli negdje u kavani i uz dim cigarete bili »zabrinuti za sudbinu naroda«? U isto to vrieme tisuće su seljanki hranile svoje kokoši, a njihovi muževi imali najveću misao — kako bi što skuplje prodali svoje volove ili istjerali parnicu sa svojim susjedom. Seljak je orao svoju njivu, činovnik se srdio na svoje pero, koje mu tako očajno piše, i gledao kad će već svršiti uredsko vrieme, đaci, divna nadobudna mladež spremala je svoje zadaće (to su još oni najbolji!) i očito nije imala važnije misli nego kako će doći na kraj sa svojim profesorima, trgovac se cjenkao sa svojom mušterijom, mesar gledao kako će mjesto mesa ubaciti malo kosti na vagu, radnik mislio na svoju povišicu, na ženu i djecu kod kuće, a možda i na rakiju — eto to se je događalo, to je radio »narod«, dok je jedan njegov sin stupao prema vješalima i očiju mutnih od patnje i veličine klicao: Za narod pogibam!

Pogađa li nas ta iskrenost? Pogađa, ali imaju li naši mučenici pravo na nju ili nemaju? Imaju, i dajemo im je, drugo im ništa ne možemo dati. Zli smo! Moramo si to doviknuti pred svakim onim našim mučenikom, koji je sam poginuo, koji je poginuo, dok smo mi mirno obavljali svoj svakodnevni posao. Dosta ima izdaja, koje su počinili pojedinci nad svojim narodom, ali m n o g o v i š e i m a i z d a j a, k o j e j e p o č i n i o n a r o d s a m! Neka nas ne zbuni ova misao, a nije ona ni tako lako izbačena. Gledajmo! Ima li narod više mučenika ili izdajica? Sigurno mučenika, jer oni drže ravnotežu izdajicama, a narod, u kojemu njih ne bi bilo više, da pretegnu, morao bi propasti; dakle narod, koji još postoji, ima više mučenika nego izdajica. A sa koliko svojih mučenika se je narod bunio? Nije li većina pogibala sama? Eto, ti koji su sami pogibali, izdani su — n a r o d s v a k i p u t a, k a d m i r u j e d o k j e d a n n j e g o v s i n p a d a, p o č i n j a i z d a j u n a d t i m s v o j i m s i n o m. Napušta ga, ne zna za nj, a nije li to izdaja? Z l i s u n a r o d i g o t o v o t o l i k o k o l i k o i m a d u m u č e n i k a, j e r s u g o t o v o s v i m u č e n i c i p o g i b a l i s a m i. Divni su samo oni, koji se, dok jedan njihov drug pada, također nalaze na bojištu.

Pa ako taj mučenik nije pogibao sam, ako je imao i drugova, i onda se sud mnogo ne mijenja. Koliko je bilo tih drugova, i nisu li i oni kao lude o s a m l j e n i lunjali predjelima svoje domovine pogibajući u duhu sa svojim prijateljem? O s a m l j e n i — tu je izdaja! K o l i k o j e b i l o o s a m l j e n i h m u č e n i č t a v a, t o l i k o j e b i l o i z d a j a, a k o l i k o m u č e n i č t a v a n i j e p r a t i l a o s a m l j e n o s t? Ništa zato ako je ta osamljenost pritiskivala samo jednoga ili i nekoliko tisuća. Ni tisuće nisu narod, narod su milijuni.

Što je zapravo taj »narod«? Pustimo pjesnike, ne ćemo da nam laskaju pred očima onih, koji su okrvavljeni umirali, dok smo mi mirno živjeli. Složen je odgovor na pitanje što je narod, ali kratak je: š t o n i j e n a r o d — n i j e p o j a m e t i č k i, m o ž e n e k e v r l i n e i m a t i a l i, s a m p o s e b i, n e m o r a, i u n e k i m č a s o v i m a i u n e k i m s v o j i m d j e l o v i m a d o i s t a i h n i k a k o v i h n i j e n i t i i m a o n i t i i m a.

Narod je kao i čovjek. I o čovjeku izrečene su mnoge velike riječi, i ta sama riječ napisana je velikim slovom, — Čovjek, ali koliko ima velikih ljudi? Jednako je i s narodom.

Narod je kao i čovjek. A kad je čovjek velik? Izgleda, samo dok pati. Ako je bilo čitavih kasta, koje su bile velike, onda su to bile samo kaste robova. I s narodom je tako. Veličinu naroda možemo priznavati dok taj narod pati, dok je rob, dok je gažen, dok je vrieđan. Koliko je duboka njegova patnja, koliko ga je duboko pogodila i zahvatila, tolik je velik jedan narod. Ako pati samo manji dio naroda, samo toj manjini usuditi se je priznati veličinu. Ako pati veći dio naroda, za veći dio naroda možemo reći da je velik, ako pati čitav narod, onda tek možemo reći: Taj je narod velik. Ali bez patnje opasno je govoriti o veličini naroda. Zašto? Jer narod je kao čovjek, p r o s j e č a n čovjek.

Ima jedna vrsta ljudi, koji su veliki, ma u kakvim okolnostima živjeli. To je viša vrsta ljudi. Ali većina je malena, samo patnja može je učiniti velikom. Što se naime misli ovdje pod pojmom velik? Misli se u prvom redu ljubav, a ljubavi nema većina ljudi osim ako pati; misli se na zaborav samoga sebe, a zaboraviti samoga sebe većina ne zna, osim ako ništa nema, osim ako pati; misli se razumijevanje drugoga, a drugoga razumjeti većina je kadra samo onda, ako je jednako tako ona samo potrebna razumjevanja, dakle i opet: ako pati; misli se na buntovni stav prema nepravdi, a buniti protiv nepravde većina se nezna, osim ako népravda bije i nju samu; misli se poštenje, a u poštenje većine sumnjati treba, osim ako nema prilike biti nepoštena; misli se trajna napetost duha, a u većine uglavnom vlada mrtvilo, izuzev njezine male, samoživačke brige, u većine vlada mrtvilo, osim ako je gonjena, ako joj je sve oteto, oko čega bi se mogla brinuti (i — neka nam taj narod ne zamjeri — iz čega bi mogla svoju k o r i s t izbiti!), osim ako pati. To je veličina naroda; narod je velik samo dok pati.

A pati li ikada narod sav? Pati li ikad toliko naroda koliko pojedinaca viče: Mi smo narod i traži za sebe sve ono poštovanje što ga je ikad itko za narod izrekao? To treba da si reknemo. Barem u jednom trenutku svog života, kad se pred kojim našim mučenikom nalazimo. Biti ćemo onda manje samodopadni, manje ćemo velikih riječi izgovarati, ali ćemo se više prema pravoj veličini uzdizati. N a r o d j e k a o č o v j e k, i k a o š t o n e m a v e l i k o g Č o v j e k a, n e g o p o s t o j i s a m o v e l i k i t a j i t a j p o j e d i n a c, t a k o j e i v e l i č i n a n a r o d a v r l o p r o b l e m a t i č n a. Postoji samo velik taj i taj narod, i, rekli smo, u glavnom narod, dok pati. Nitko nije za to velik, što je čovjek, nego ako je od sebe kakova i takova čovjeka učinio. I narod nijedan nije velik zato što je narod, pojam »narod« nikakove veličine u sebi ne uključuje, velik je samo onaj narod, koji je od sebe, sam svojim naporom, veličinu učinio. Hoćemo li od sebe veliki narod učiniti? Na nama je. Ali to se postizava ne riječima nego djelima.

F. Trbuha

Zakonska odredba o Ustaškoj vojnici

GLAVA III.

Stališ i promaknuća osoblja

§ 45.

Častnički i dočastnički stališ označen je skupom prava i dužnosti, koje proiztječu iz zakonito stečenog čina.

Svaki častnik i dočastnik vrši službu, koja odgovara njegovu činu i njegovoj sposobnosti.

Podjeljivanje čina

§ 46.

Za vrieme djelatnog razdoblja ne može biti nikome dan veći čin od dorojničkoga, osim u slučaju, predvidjenom u § 43.

§ 47.

Rojnički i dovodnički čin podjeljuju zapovjednici postrojbi Ustaške vojnice, dočim čin vodnika i viših dočastnika podjeljuje zapovjednik Ustaške vojnice.

§ 48.

Častnički čin i imenovanja u djelatnoj službi podjeljuje Poglavnik svojom odredbom.

Promaknuća

§ 49.

Promaknuća u raznim dočastničkim činovima izvršuju se

a) prema činoredu,
b) izvanredno.

§ 50.

Promaknuće prema činoredu izvršuje se kada dočastnik:

a) dobro izvrši zadaće svog čina;
b) ima sve potrebne ćudoredne, duševne i tjelesne stališke sposobnosti, prema kojima će moći izpunjavati zadaće višeg čina;
c) kad ga predpostavljeni povoljno ociene;
d) kad je u činu, proveo najmanje zahtievano vrieme i to:
3 mjeseca u činu rojnika,
6 mjeseci u činu dovodnika,
4 godine u činu vodnika,
i 6 godina u činu stožernog vodnika.

§ 51.

Stožerni vodnik može biti izvanredno promaknut u viši čin, ako je proveo najmanje 3 godine u tom činu i ako je pokazao, da napose odgovara uvjetima § 50. toč a), b) i c).

Priedlog za izvanredno promaknuće podnaša zapovjednik sata odnosno slične jedinice.

Konačna odluka pripada zapovjedniku Ustaške vojnice.

Stožerni vodnici, predvidjeni za izvanredno promaknuće, moraju se podvrći posebnom izpitu.

§ 52.

Dočastnik, koji u činu vodnika provede najmanje 3 godine, ima pravo na polaganje zastavničkog izpita, ako se pokaže osobito sposobnim, i ako odgovara svim uvjetima prema strogom izboru častničkog zbora. Nakon položenja izpita može takav dočastnik biti promaknut u čin zastavnika i dalje napredovati kao i ostali častnici, do uključivo čina nadsatnika.

Zastavnički izpit može se ponoviti samo jedanput i to nakon jedne godine dana. Ovaj se zastavnički izpit polaže prema posebnim propisima.

§ 53.

Promaknuća u činove častnika izvršuju se prema:

a) činoredu,
b) izvanredno.

§ 54.

Častnik, da bi mogao biti promaknut prema činoredu, mora odgovarati sliedećim uvjetima:

a) da je valjano izvršio zadaće svog dotadanjeg čina,
b) da ima ćudoredne, tjelesne i stručne preduvjete i preduvjete značaja, prema kojim će biti u stanju izvršiti zadaće zapoviedanja u ratu i u miru u činu, u koji ima biti promaknut;
c) da je dobio povoljnu ocjenu od predpostavljenih u redovitim godišnjim ocjenama ili posebnu povoljnu ocjenu, izdanu za stanovitu priliku;
d) da je proveo najmanje :
jednu godinu u činu zastavnika;
četiri godine u činu poručnika;
četiri godine u činu nadporučnika;
tri godine u činu satnika;
dvie godine u činu nadsatnika;
tri godine u činu bojnika, a
četiri godine u činu dopukovnika;
e) da ga je posebno povjerenstvo pronašlo prikladnim za promaknuće.

Nadsatnik, da bi mogao biti promaknut prema činoredu, osim napried navedenih uvjeta mora svršiti posebni tečaj za više častnike i s uspjehom položiti izpit nakon svršenog tečaja.

Ne mogu postići promaknuće u čin bojnika prema činoredu oni nadsatnici, koji su taj čin postigli prema § 52.

§ 55.

Izvanredno promaknuće može usliediti samo za osobite zasluge i glede osobito sposobnih nadsatnika.

Nadsatnik, da bi mogao izvanredno postići promaknuće mora na vidan način udovoljavati svim uvjetima, navedenim u § 54. sl. a), b) i c), i mora s uspjehom položiti posebni izpit pred posebnim povjerenstvom, koje imenuje Poglavnik.

Ovo promaknuće može se izvršiti, nakon što nadsatnik provede u tom činu najmanje jednu godinu dana.

§ 56.

Promaknuće za zasluge u ratu ili u inim oružanim podhvatima može se izvršiti na priedlog predpostavljenih, i to samo odredbom Poglavnika, a neovisno od ograničenja najmanje provedenog vremena u dotadanjem činu.

§ 57.

Čin krilnika podjeljuje Poglavnik iz vlastite pobude za osobite zasluge i izvanredne sposobnosti.

§ 58.

Pričuvni častnik može biti promaknut prema činoredu u viši čin, nakon što je na zadovoljavajući način izvršio u svakom činu vježbe, na koje je bio pozvan i ako ima uvjete, predvidjene u § 54.

Pričuvni častnik može postići najviše čin dopukovnika.

Djelatni častnik smatra se višim od pričuvnog častnika istog čina.

§ 59.

Za izvanredne zasluge u ratu i u inim oružanim podhvatima Poglavnik će podjeljivati činove posmrtno prema vlastitoj uvidjavnosti i bez obzira na propise § 54.

§ 60.

Ocjenjivanje častnika vršit će se prema posebnom propisniku.

Zvanje i odnos

§ 61.

Služba, što je obnaša djelatni častnik i dočastnik po zanimanju, zove se »zvanje«. Zvanje mogu imati samo djelatni častnici i dočastnici po zanimanju.

Sa zvanjem u Ustaškoj vojnici nije spojivo nikakovo drugo zvanje.

§ 62.

Djelatni častnik u pogledu svog zvanja može se nalaziti u:

odnosu djelatne službe,
odnosu pričeka,
odnosu lebdivosti (suspenzije).

§ 63.

U djelatnoj službi je onaj častnik, koji je sposoban i koji doista vrši službu.

Priček je odnos onog častnika, koji je privremeno razriešen djelatne službe zbog:

privremene bolesti zadobivene u službi;
privremene bolesti neprouzrokovane službom;
posebničkih razloga.

Stavljanje u odnos lebdivosti usledjuje iz razloga kaznenopravnih, stegovnih i iz razloga opreznosti.

§ 64.

Djelatni dočastnik može se u pogledu svog zvanja nalaziti u sliedećem odnosu:

u službi pod oružjem;
na odpustu;
na pričeku.

U službi pod oružjem smatraju se oni dočastnici bilo kog čina, koji doista vrše službu kod postrojbi ili koji doista vrše dužnosti stručnog značaja.

U odnosu odpusta nalazi se dočastnik s razloga navedenih u § 59.

U pričeku može se nalaziti samo častnički namjestnik zbog bolesti ili zbog opravdanih obiteljskih razloga i to samo nakon navršenih 12 godina službe.

Ženitba

§ 65.

Ženitba je za vrieme djelatne službe načelno zabranjena.

Častnicima i dočastnicima može se ženitba dopustiti posebnom dozvolom na temelju propisa, koje izdaje vrhovni zapovjednik Ustaške vojnice.

Gubitak čina i prestanak službe

§ 66.

Častnik gubi čin:

1. ako je na temelju sudbene osude osudjen na gubitak čina;
2. ako je pravomoćnom sudbenom osudom osudjen na zatvor preko 6 mjeseci;
3. ako samovoljno napusti svoju jedinicu, pa se ne vrati u roku od 7 dana ili se ne javi u tom roku najbližoj ustaškoj ili domobranskoj ustanovi.

§ 67.

Častniku prestaje služba:

1. nakon što navrši vrieme obvezatno u djelatnoj službi, ako izjavi da ne želi dalje služiti;
2. ako je stegovno kažnjen u jednoj godini kaznom većom od 40 dana zatvora;
3. ako bude kroz tri godine uzastopce dva puta slabo ocienjen;
4. ako boluje neprekidno godinu dana, pa ne ozdravi, ili ukupno 15 mjeseci u dvie godine uzastopce, pa ne ozdravi. Bolest se ustanovljuje liečničkim nadpregledom kod Zapovjedničtva ustaške vojnice;
5. ako je svojim načinom života ili kojim činom povriedio ustaška načela;
6. ako je lišen čina.

U slučajevima iz točke 2., 3. i 4. častnik se umirovljuje, ako je prema godinama službe stekao pravo na mirovinu, inače se odpušta.

§ 68.

Dočastnik gubi čin:

1. ako je sudbenom osudom osudjen na gubitak čina;
2. ako je pravomoćnom sudbenom osudom osudjen zbog nečastnog čina ili ako je osudjen na zatvor preko 6 mjeseci;
3. ako samovoljno napusti svoju jedinicu, pa se ne vrati u roku od 15 dana ili se ne javi u tom roku najbližoj ustaškoj ili domobranskoj ustanovi.

§ 69.

Dočastniku prestaje služba:

1. nakon što navrši vrieme obvezatno u djelatnom stališu;
2. ako je stegovno kažnjen u jednoj godini kaznom većom od 50 dana zatvora;
3. ako bude kroz dvie godine uzastopce ili u pet godina tri puta slabo ocienjen;
4. ako boluje neprekidno godinu dana, pa ne ozdravi, ili ukupno 15 mjeseci u dvie godine uzastopce, pa ne ozdravi. Bolest se ustanovljuje liečničkim nadpregledom kod Zapovjedničtva ustaške vojnice;
5. ako je svojim načinom života ili kojim činom teže povriedio ustaška načela;
6. ako bude lišen čina.

U slučajevima iz toč. 2., 3. i 4. dočastnik se umirovljuje, ako je prema godinama službe stekao pravo na mirovinu, inače se odpušta.

§ 70.

Dočastnici, koji su navršili pet godina službe u djelatnom stališu, a ne žele dalje služiti i nisu odpušteni zbog kazne, imaju za primiće u državnu službu prednost pred ostalim, koji imaju jednake uvjete.

GLAVA IV.

Beriva

§ 71.

Beriva častnika i dočastnika sastoje se od:

a) temeljne plaće,
b) stanarine,
c) doplatka.

§ 72.

Beriva pripadnika Ustaške vojnice izplaćuju se mjesečno prema sliedećoj ljestvici:

Krilnik 11.000.—; Pukovnik 7.000.—; Dopukovnik 6.000.—; Bojnik 5.500.—; Nadsatnik 5.000.—; Satnik 4.400.—; Nadporučnik 3.500.—; Poručnik 2.700.—; Zastavnik 2.500.—; Častnički namjestnik 2.500.—; Stož. vodnik 2.400.—; Vodnik 2.300.—; Dovodnik 2.000.—; Rojnik 1.800.—; Dorojnik dnevno 15.—; Čarkar dnevno 10.—.

Beriva dorojnika i čarkara nazivaju se mazdom, a izplaćuju se tjedno.

Častnici i dočastnici dobivaju doplatak na djecu:

za jedno diete	Kuna	200.—
za dvoje djece	„	450.—
za troje djece	„	750.—
za četvero djece	„	1.100.—
za petero djece	„	1.500.—
za šestero djece	„	1.950.—

za svako daljnje diete po Kuna 500.—.

U koliko bi se beriva pripadnika Hrvatskog domobranstva povećala, vriedit će odnosni propisi i za pripadnike odgovarajućeg čina Ustaške vojnice .

§ 73.

U izvanrednim prilikama može Vrhovni zapovjednik Ustaške vojnice odobriti izvanredni doplatak, koji se doznačuje svim častnicima u istom iznosu. Oženjenim častnicima može se ovaj doplatak povećati za 50% ako nemaju djece, a za 100% ako imaju djecu. Za svako diete oženjeni častnik u tom slučaju dobiva još i 20% izvanrednog doplatka.

Ovaj izvanredni doplatak može se odobriti i oženjenim dočastnicima pod istim okolnostima.

§ 74.

Pripadnici Ustaške vojnice stječu pravo na beriva od dana nastupa službe. Promjene u berivima, nastale u toku mjeseca, računaju se od prvog dana sliedećeg mjeseca.

§ 75.

Častnici i dočastnici, koji se nalaze pod redovitom kaznenom istragom ili u pritvoru zbog kažnjiva čina, koji za sobom povlači naknadu štete državi, primaju plaću u nepodpunom iznosu, i to :

a) neoženjeni 25%,
b) oženjeni 50% od cjelokupnih beriva.

§ 76.

U slučaju, da se šteta nanesena državi ne ustanovi, uztegnuta se beriva vraćaju.

Bolestnim častnicima i dočastnicima, djelatnim, pričuvnim i umirovljenim, kojim je bolest posljedica vršenja službe, pripada pomoć u novcu za liečenje u lječilištima i kupalištima.

Visina te pomoći ustanovljuje se propisnikom, koji izdaje Zapovjedničtvo ustaške vojnice .

§ 77.

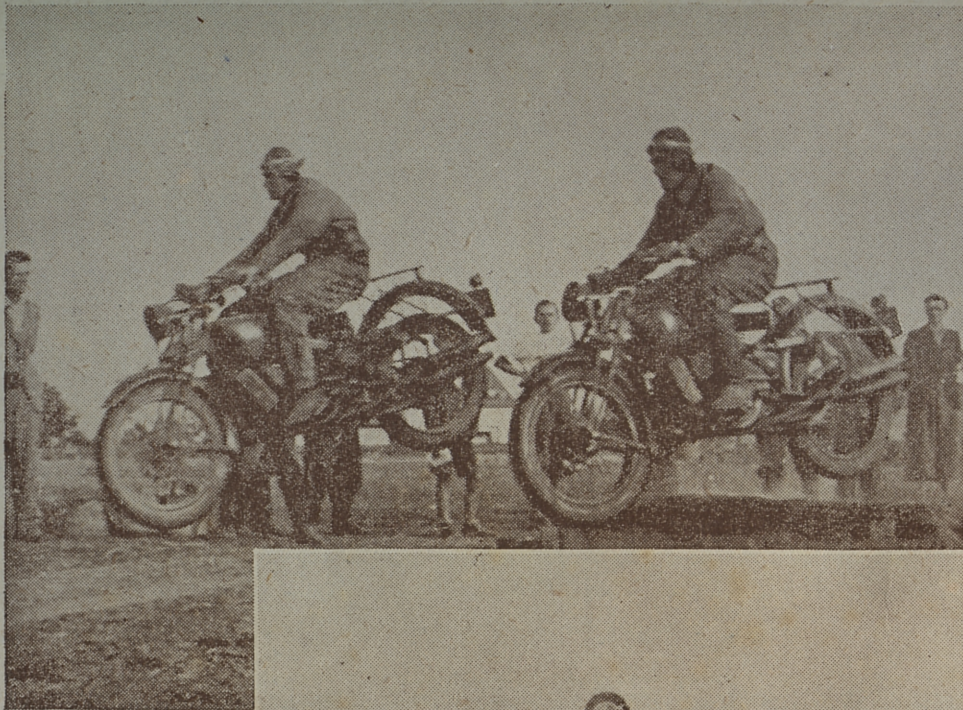
Častnicima pripada pravo na posebno odielo i posebnu obuću od države. Vrsta i količina ustanovljuje se propisnikom, koji izdaje Zapovjedničtvo ustaške vojnice.

§ 78.

Djelatnim i umirovljenim častnicima, dočastnicima i članovima njihovih obitelji pripada pravo na popust na svim državnim prometnim sredstvima, kao i svima ostalim državnim službenicima.

(Nastavit će se.)

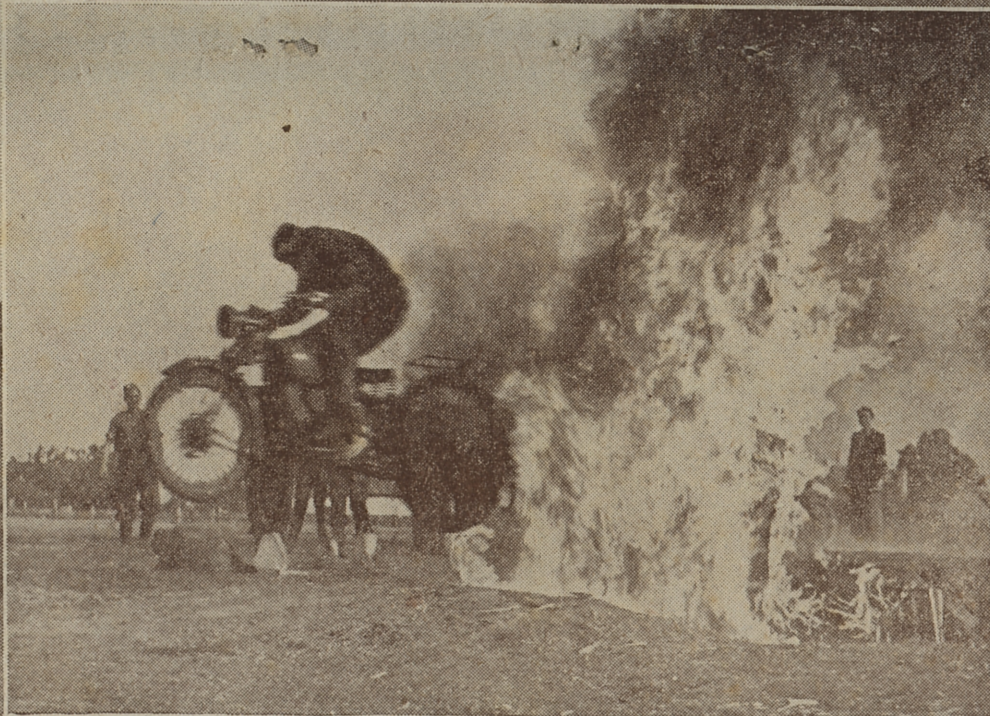
»Ustaša« vijesnik hrvatskog ustaškog oslobodilačkog pokreta. — Izdaje Glavni Ustaški Stan. Ravnatelj: Mijo Bzik. — Urednik: Stanislav Polonijo, Berislavićeva ulica 10. — Uredništvo i uprava: Berislavićeva ulica 10. — Brzoglasi: Uredništvo: 79-00, Uprava: 64-06. — Čekovni račun br. 30.499. — Izlazi tjedno. — Pojedini broj stoji 2 Kune. — Pretplata: mjesečno 8 Kuna, četvrtgodišnje 24 Kune, polugodišnje 48 Kuna, godišnje 96 Kuna. — Tisak Tiskare Ustaškog pokreta, Berislavićeva ulica 10. — Za tiskaru odgovara: Viktor Smokvina, Zagreb, Medovićeva ulica 2

PRIPADNICI POGLAVNIKOVOG TJELESNOG SDRUGA NA SMIONIM VJEŽBAMA

Snimio: Rajterić

PO DRAGOM KRAJU...

Snimio: Rajterić